БУТУН ДУНЁ ПРОЛЕТАРЛАРИ, БИРЛАШИНГИЗ!

ЁШ ЛЕНИНЧИ

Газета 1925 йил 8 февралдан чиқа бошлаган

1990 йил
14 июнь
Пайшанба
№ 112 (13.548).
Баҳоси 3 тийин.

• ЎЗБЕКИСТОН ЛКСМ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИНИНГ ОРГАНИ •

Жумҳурият комсомолларига ва ёшларига

МУРОЖААТ

Комсомол бўйича дўстлар, йигит ва қизлар!

ВЛКСМ XXI съезди ўз ишини якунлади. Комсомол бутун тарихи мобайнида биринчи бор жумҳуриятдаги комсомол ташкилотининг тақдирини ўзи ҳал этиши ишониб топширилди. Бугун биз, оддий комсомол ва ёшларга жумҳурият комсомолининг ўз Уставини ишлаб чиқиш ҳуқуқи берилган.

Агар сизга Иттифоқимизнинг келгуси тақдири бефарқ бўлмаса, агар сизни жумҳурият комсомолининг эртанги куни масаласи тўлқинлантираётган бўлса, келинг, ана шу ҳақда биргаликда ўйлаб кўрайлик.

Сизнинг ҳукмингизга жумҳурият комсомоли Уставининг вариантини тақдим этаяпмиз.

Сиздан четда томошабин бўлиб қолмаслигингизни, лоқайд қарамаслигингизни ва Самарқанд шаҳар Темирйўл ноҳияси комсомоллари тақдим этаётган Ўзбекистон комсомоли Устави вариантига ўз таклифларингизни ҳамда фикр-мулоҳазаларингизни дадил киритишингизни илтимос қиламиз.

Ўз таклиф ва фикр-мулоҳазаларингизни қуйидаги манзилларга юборишингизни сўраймиз: 700000, Тошкент шаҳри ГСП, Намойишлар хиёбони, Ўзбекистон ЛКЁИ Марказий Қўмитаси, жумҳурият комсомоли XXIV съездига тайёргарлик ишчи гуруҳи. 703058, Самарқанд шаҳри, А. Икромов кўчаси, 1, Темирйўл ноҳияси комсомол қўмитаси.

Лойиҳа

Биринчи вариант

Ўзбекистон Ленинчи Коммунистик Ёшлар Иттифоқининг УСТАВИ

Лойиҳани Самарқанд шаҳар, Ўзбекистон ЛКЁИ Темирйўл ноҳия қўмитасининг биринчи котиби, ВЛКСМ XXI съезди делегати Аъзам АҲРОРОВ ноҳия фаоллари билан ҳамкорликда тайёрлаган.

Ўзбекистон Ленинчи Коммунистик Ёшлар Иттифоқи ёшларни социализм қурилишига, жамиятни демократик янгилашга жипслаштирувчи, ёшларнинг манфаатлари ҳамда ҳуқуқларини ифодаловчи, ҳимоя қилувчи ва рўёбга чиқарувчи мустақил, кўнгилли, ижтимоий-сиёсий ташкилотдир.

Ўзбекистон ЛКЁИ ўз фаолиятининг маъносини йигит-қизнинг ғоявий, аҳлоқий ва ижодий камолотини қўллаб-қувватлашда, шахснинг ижодий қобилиятларини намоён этишда, бунинг учун тегишли шарт-шароитлар яратишда кўради.

Ўзбекистон ЛКЁИ ўз фаолиятини Ўзбекистон ССР Конституциясига таянган ҳолда қуради, Совет қонунларига ва Иттифоқ тасдиқлаган халқаро шартномаларга амал қилади.

Ўзбекистон ЛКЁИ давлатда ўз вакиллари ўзининг ҳаракатномавий вазифаларини амалга оширишда ҳокимият ваколати қисмини олиш учун сиёсий кураш олиб боради.

Ўзбекистон ЛКЁИ ўз фаолиятини Ўзбекистон Компартияси билан ғоявий бирлик асосида амалга оширади, истиқболга мўлжалланган ва кундалик вазифаларини, иш йўналишлари ва шаклларини мустақил белгилаб олади, бошқа ёшлар ва ўзга ташкилотлар билан ҳамкорлик қилади.

Ўзбекистон ЛКЁИ йигит-қизлар Ўзбекистон ССР Конституциясига фаолияти зид келмайдиган бошқа ёшлар ташкилотлари, ҳаракатлар, жамоа ташаббускор органларига уюшиш дахлсиз ҳуқуқини эътироф этади; улар билан тенг ҳуқуқлилик асосида ҳамкорлик қилади.

Ўзбекистон ЛКЁИ жумҳурият ҳудудида яшаётган барча халқларнинг миллий анъаналарини қўллаб-қувватлайди ва ривожлантиради.

Ўзбекистон ЛКЁИ В. И. Ленин номидаги жумҳурият кашшофлар ташкилотини қўллаб-қувватлайди.

Ўзбекистон ЛКЁИнинг сайлаб қўйиладиган органлари ҳуқуқий шахс ҳуқуқига эга бўладилар, ўз муҳри, банкада ҳисобига эга бўладилар, ноширлик ҳуқуқидан фойдаланадилар.

Ўзбекистон ЛКЁИ ўзининг рамзига эга.

1. ФАОЛИЯТ ПРИНЦИПЛАРИ

Ўзбекистон ЛКЁИси фаолиятининг муҳим нуқтаи назарлари: инсонпарварлик, демократия, мунозараларнинг эркинлиги, тўла ошкоралик, сиёсий реализм, ижтимоий адолат, кишилар ва миллатларнинг тенг ҳуқуқлилиги, иззат-ҳурмат ва сабр-тоқат, теварак-атрофдаги кишилар ва жамият олдида ўз хулқи учун ахлоқий масъулият туйғуси, жамоатчилик ва шахсий масъулият, қаттиқ интизом орқали ёшларнинг ҳуқуқлари ҳамда манфаатларини ҳимоя қилиш ҳисобланади.

1. Ўзбекистон ЛКЁИ турмуши ва фаолиятининг раҳбарлик принципи демократик бирлик принципи бўлиб, бунинг маъноси:

а) Ўзбекистон ЛКЁИ Ҳаракатномаси ва Уставини ҳамда Ўзбекистон ЛКЁИ юқори органлари томонидан белгилаб берилган асосий йўлни аъзолар ва бошланғич ташкилотлар эътироф этиши;

б) яширин овоз бериш пайтида тўғридан-тўғри, умумий, тенг сайлаш ҳуқуқи асосида қуйидан то юқоригача Ўзбекистон ЛКЁИ барча юқори раҳбар органларини сайлаб қўйиш;

(Давоми 2-бетда).

Ибратли ташаббус

Оила ҳамёни

Етакчи устамон бўлса, халқи зориқмайди. Яхши еб, яхши кияди. Аравасининг изми қўлида. Қолаверса, соғлом муҳит, одамгарчилик бор жойда кишининг ишлагиси, нималаргадир қўл ургиси келади. Амударё ноҳиясидаги «Манғит» давлат хўжалиги қошида очилган «Қизил деҳқон» ширкат хўжалигининг етакчиси Норбой Бобониёзов ҳузурида бўлиб, шунга инондик.

Инкор этиб бўлмайди. Уларнинг иш бошлашида ҳам анча югуриб-елишларига тўғри келган. Биздаги аҳвол ўзимизга аён. Баъзида тайёр турган тошниям минг бир чиғириқдан сўнг машинага юклайсан.

...Қисқаси ширкатчилар давлатдан ўттиз минг сўм олиб, ишни йўлга қўйишди. 41 бош сигир сотиб олинди. Битта «Т-4» тамғали трактор, яна битта «ГАЗ-52» юк автомашинасини харид қилишди. Аслида ширкатчилар қарамоғида 19 бош соғин сигири бор. Ҳозирча унинг 17 боши соғилади. Кунлик кўрсаткич ёмон эмас. 170 гоҳида 175 литргача сут топширилмоқда. Маҳсулотнинг ёғлилик миқдори ҳам ёмон эмас. 3,7—3,8 фоиз. Ширкатчиларнинг бахтига оила аъзолари кўп. Ота-онага ўғил-қизлар, келинлар кўмаклашади.

Оила бошлиғининг уддабуронлиги туфайли рўзғорга қут-барака кирди. Ейиш-ичиш, кийиниш эмин-эркин бўлди. Даромадлари ҳам жуда яхши. Бир йилда хонадонга 36 минг сўм пул келибди! Ишни яхши йўлга қўйганликлари туфайли ўтган йилда давлатдан олинган қарзни 2550 сўм ўрнига 4 минг сўм қилиб тўлашди.

Айтмоқчи, ширкатчиларнинг ўз ерлари ҳам бор. 22 гектар. Унинг 3 гектар майдонида пудрат асосида пахта экилади. Қолганидан эса рўзғор учун, қорамолларга озуқа ўстириш мақсадида фойдаланилади.

Эътироф этиш керакки, хўжаликда Бобониёзовлар оиласидек фермерлар сони ўн тўртта. Улар ҳам бир-бирларидан қолишмасдан меҳнат қилишади.

Сураткаш мухбиримиз Ж. ҚОЗОҚОВ олган бу тасвирда Норбой Бобониёзов фарзандлари билан.

Шу сонга хабар

Беҳаёликни тарғиб қилганлик учун—уч йил жазо

ТУРКМАНИСТОН Олий Шўроси видеозаллар, видеохоналар, видеобарлар ва видеотехникаларнинг ишини тартибга солиш тўғрисида Қонун қабул қилди.

Эндиликда видеофильмлар ва видеопрограммаларни намойиш этиш, видеокассеталарни ижарага беришни фақат давлат кинокўрсатув тармоқларигина амалга ошириши мумкин. Лекин бунинг учун улар «Туркменкино» ёки унинг филиаллари томонидан бериладиган рўйхатдан ўтиш гувоҳномасини олишлари зарур. Патталарнинг баҳоси СССР Кино давлат қўмитаси, СССР Нарх-наво давлат қўмитаси томонидан тасдиқланганидан юқори бўлмаслиги лозим. Беҳаёликни тарғиб қилувчи характерга эга ёки зўравонлик ва шафқатсизликни оммалаштирувчи видеофильмлар тайёрлаш, оммалаштириш ва намойиш этиш уч йил муддатгача озодликдан маҳрум қилиш ёки икки йил муддатгача ахлоқ-тузатиш ишига ҳукм этиш билан жазоланади.

РЕДАКЦИЯДАН: Беҳаёлик —, жамиятимиз учун ўта ёмон иллат. У миллатимизга ёт, инсон қадр-қимматини оёқ-ости қилади, ор-номусини букади, ёши улуғ кишилар билан йигит-қизлар ўртасидаги иззат-ҳурматни йўққа чиқаради. Шунинг учун жумҳуриятимиз Олий Шўроси ўзининг навбатдаги II сессиясида фақат видеогагина эмас, балки шармҳаёсиз турли хил суратлар тайёрлаганлик ҳамда уни сотаётганлиги учун ҳам ана шунга ўхшаш Қонун қабул қилса, халқимизнинг дилидаги ишни амалга оширган бўлур эди, деб ўйлаймиз.

Ижодий уюшма тузилмоқда

ТОШКЕНТДА Ўзбекистон телевидениеси ва радиоси арбоблари ижодий уюшмасини тузиш ташкилот қўмитасининг таъсис мажлиси бўлиб ўтди. Мажлисда унинг дастури, низоми ва ташкилий тузилиши билан боғлиқ масалалар муҳокама қилинди.

Малакали кадрлар тайёрлаш, телевидение ва радиоэшиттиришларда янги йўналишларни ишлаб чиқиш, уюшма негизида ташкил қилинадиган ташкилотлар ва корхоналар фаолиятини мувофиқлаштириб туриш тузилаётган ижодий уюшма ўз олдига мақсад қилиб қўяётган асосий масалалардандир.

Бўлажак уюшманинг молиявий базасини унинг аъзолари тўлайдиган бадаллар, муаллифлар қалам ҳақидан ва ижтимоий фондлардан олинадиган ажратмалар ташкил қилади. Ўзбекистон телевидениеси ва радиоси арбоблари уюшмаси телевизион ва видеофильмлар яратиш, видео ва магнитофон кассеталарини ишлаб чиқариш билан шуғулланадиган бир қанча қўшма корхоналар ташкил қилиши кўзда тутилмоқда.

Томирга урилган мих

ЯНГИ ЙЎЛ қурилиши бошлангач, маъмурият тартибсизликлар учун эл-дан узр сўрабди. Сўнг ёзганларини тантанали равишда улкан дарахт танасига михлабди. У лавҳага дуч келган Х. Лутфуллаев бу кўнгилсизликдан ранжиб, суратга олган. Унга муаллиф изоҳ ҳам битибди.

Тор йўллардан қилиб ор
Узр сўрашди элдан.
Озор чекмасми, чинор
Мих қоқилса нақ белдан.

Ўзбекистон журналистлар уюшмаси ҳамда жумҳурият табиатни муҳофаза қилиш жамияти ҳамкорликда уюштирган кўргазмадаги суратлардан бирининг таърифи бу.

Унда 40 нафар муаллифнинг асари жамланган. Улар орасида таниқли ижодкорлар билан бирга бошловчи ҳаваскорларнинг ҳам асарлари ўрин олган. «Инсон ва табиат» деб номланган кўргазмада жумҳуриятимиз ҳудудидаги экологиянинг кечаси, бугуни, баён этилади.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Қўмитасининг нашриёти биноси ташқарисидаги ушбу кўргазма элдошларимизни бефарқ қолдирмас.

Шукрулла АЛИҚУЛОВ,
ТошДУ толиби.

Редакциямиз меҳмонлари

КУНИ КЕЧА редакциямизга Астрахань вилоят фирқа қўмитасининг котиби В. Аракелян, вилоят ижроия қўмитаси раисининг муовини Т. Мухатовлар ташриф буюришди. Улар билан учрашувда ўзаро ҳамкорлик истиқболлари хусусида суҳбатлашилди. Мулоқот бош мавзуи ўзбекистонлик талабаларнинг Астрахань хўжаликларида ишлаш, дам олиш шарт-шароитлари бўлди. Ёдингизда бўлса, ўтган йили жумҳуриятимиз ўқувчиларининг Астрахандаги «Меҳнат-роҳат» дам олиш лагерларидаги фаолияти ҳақида ҳам ҳикоя қилган эдик Ишни ташкил этишдаги баъзи нуқсонлар туфайли бундай ҳамкорликка жорий йилда чек қўйилди. Бу йилги ёзги таътилда талабалар отрядларигина вилоят хўжаликларида фаолият кўрсатади. Улар асосан қишлоқ хўжалик маҳсулотларини йиғиштириб олишда маҳаллий аҳолига кўмак берадилар. Талабалар ишини рўзномамизда ёрқин ёритиш мақсадида Астраханда «Ёш ленинчи» мухбирлар пункти очиш кўзда тутилмоқда.

Шунингдек, учрашувда Ўзбекистон ЛКЁИ Марказий Қўмитаси талабалар отрядлари ҳамда ўқувчилар меҳнат бирлашмалари жумҳурият штаби командири А. Тихомиров ҳам иштирок этди.

(Суҳбат тафсилотларини «Бунёдкор талаба» махсус саҳифасининг навбатдаги сонида ўқийсиз).

СУРАТДА: редакциямиз меҳмонлари.

Сураткаш Муҳаммад АМИН.

Шу сонга хабар

Жумҳурият янгиликлари

ГУЛИСТОН ноҳиясидаги «Октябрь» жамоа хўжалигида ҳали бунақаси бўлмаганди — ёз кунларининг бошиданоқ хўжалик далаларидаги ем-хашак фақат жамоат фермаларига эмас, шу билан бирга деҳқонларнинг ҳовлиларига ҳам етказиб берила бошлади. Бунга ажабланмаса ҳам бўлади, чунки ҳозирнинг ўзида деярли 1300 тонна — ўтган йилнинг шу давридагига нисбатан икки баравар кўп ем-хашак олинди.

Беданн дастлабки ўриш чоғида гектаридан 60 центнер яшил масса олинди. Ўтган баҳорнинг қулай иқлимий шароитлари ўз таъсирини кўрсатди, албатта. Лекин асосийси экинлар яхши парвариш қилинганлигидадир.

Ем-хашак тайёрловчилар ишни тўхтатишгани йўқ — бедазорларда иккинчи ўримга тайёргарлик кўрилмоқда, маккажўхори ва ем-хашакбоп илдиз мевали ўсимликларга ишлов беришни авж олдириб юбордилар.

ТАЙЁРЛАШ ва сотиш Уйчи ноҳия матлубот жамиятининг принципидир. Матлубот жамияти жамоаси шу принципга амал қилиб хом ашё етиштириладиган жойларнинг ўзида қайта ишловчи цехларни кўпроқ қурмоқда. Масалан «Қизил равот» чорвачилик давлат хўжалигида пишлоқ цехи очилди.

Қиймати 140 минг сўмлик бу объект хўжалик усули билан қурилди. Цех Белоруссиядан келтирилган машина-ускуналар билан жиҳозланди. Ишчилар ва мутахассислар эса маҳаллий кадрлардир. Улар пишлоқ пиширишни Андижонда ўрганишган.

Уйчи ноҳия матлубот жамияти корхонасида тайёрланган пишлоқнинг дастлабки туркумига вилоят ва ноҳия марказларидаги харидорлар муносиб баҳо бердилар. Пишлоқ тотли, нархи ҳам унча қиммат эмас — ҳар килограмми 2 сўм.

Цех лойиҳадаги қувватини ўзлаштиргач, бир кеча-кундузда ишлаб чиқарилган маҳсулот бир ярим тоннага етади. Наманган сут заводининг ходимлари ҳам пишлоқ тақчиллигини тугатишга аҳд қилдилар, бу ерда ҳам пишлоқ тайёрлашни ўзлаштиришга тайёргарлик кўрилмоқда.

Комил инсон тарбияси

Бунақаси илгари бўлмаганди. Гарчанд мазкур йиғин биз бугун идрок этиб бораётганимиз қайта қуриш фалсафасига монанд равишда дабдабаларсиз, оддий ишчанлик вазиятида ўтган бўлсада, асрлар оша кишилар онгида бир шаклдан бошқа бир шаклга ўтиб бораётган қадриятлар хусусида, унинг бирламчи шартларидан бўлган эстетик тарбия хусусида кўп яхши фикрлар айтилди. Гап яқинда ўзининг, 70 йиллигини нишонлаш арафасида турган Тошкент Давлат дорилфунуни профессор-ўқитувчиларининг биринчи илмий-амалий эстетик анжумани хусусида бораётир.

Наҳотки, биринчи марта бўлса, деб балки ажабланаётгандирсиз ҳам? Анжуман рўзномасини қўлга олиб мен ҳам сизлар каби ўз-ўзимга шу саволни бергандим. Чиндан ҳам шундай экан. Акс ҳолда, илмий-амалий йиғинни оча туриб, дорилфунун ректори, академик Эркин Юсупов «Биз эътибордан қолиб кетган масала юзасидан фикрлашиб олиш учун йиғилдик», деб армон билан гапирмас эди.

— Одам билими билангина азиз эмас, — деди у сўзида давом этиб. — Бизга энг аввало инсонлар керак. Меҳру-муҳаббатли, ор-номусли, дид-фаросатли, нозиктаъб инсонлар керак. Бундай инсонларни, одатда зиёлилар, деб эъзозлашади. Бинобарин, биз сочадиган нур физикавий нур эмас, маънавий нурдир. Қалбдан-қалбга сочилади у.

...Эстетик дидни эҳтиёж деб билган одам кам бўлмайди.

...Эстетика миллийликни инкор этмайди. Миллий онг, миллий дид билан англаш керак уни.

— Шу пайтгача биз фақат иқтисодий-ижтимоий баркамоллик учун курашдик, — деди Эркин Юсупов сўзини якунлар экан. — Бу соҳаларда нималарга эришганимизни мана бугун кўриб, гувоҳи бўлиб турибмиз. Беихтиёр савол туғилади: нега биримиз икки бўлмади, нега турмушимиз яхшиланмади? Бунинг сабаблари кўп. Улар ўрганиляпти, юзага келган ҳолатдан чиқиш йўллари изланаяпти, лекин биз шу дамгача маънавий дидсизлик билан ҳеч нарсага эришолмаслигимизни очиқ тан олишни истамадик. Ҳозир ҳам унинг моҳиятини тушунмайдиган, ва ҳатто тушунишни истамайдиган қанча! Мана, биринчи қадам ташланди. Бундан буён бизни қўллаб-қувватлашларига ишонаман.

Шундан кейин йиғилганлар дорилфунун этика ва эстетика кафедрасининг мудири, фалсафа фанлари доктори, профессор Маҳмуджон Нурматовнинг «Қайта қуриш ва эстетик тарбия» мавзусидаги маърузасини тингладилар.

— Инсон табиатан болалигидан гўзалликка интилади, — деб ўз сўзини бошлади нотиқ. — Йиллар ўтиши билан ана шу гўзалликнинг объекти ўзгариши мумкин. Аммо инсонда гўзалликка бўлган интилиш сўнмайди. Бу интилиш сўнган жойда, фалокат юз беради, инсон ўз жозибасини йўқотади. Ахлоқий мажруҳлик, ношудлик, дидсизлик, бирёқламалик ҳеч кимни безамайди. Халқ сифатида ҳеч кимдан кам эмасмиз. Лекин афсуски, эстетик тарбия борасида асрлар оша бизгача етиб келган дурдона ўгитлар, йўл-йўриқлардан тобора бегоналашиб бораётганимизни энди-энди англаб етаяпмиз.

Маърузачи амалий ишга ўтишнинг дебочаси сифатида Ўзбекистонда эстетика уюшмаси тузишни таклиф қилди. Унинг фикрича, бу уюшма нафақат ўқитувчиларни, балки талабаларни ҳам, ишчи-хизматчиларни ҳам, деҳқонлару, тижорат аҳлини ҳам ўз сафига бирлаштириши лозим. Ана шундагина муайян натижаларга эришиш мумкин.

Мунозара қизғин ўтди. Физика-математика фанлари номзоди Мирфозил Мирзааҳмедов қадимда мадрасаларда мусиқа фани риёзиёт билан уйғунликда ўтилганлигини айтиб, бунга мисоллар келтирди.

Аруз вазнида ёзилган шеърлар мусиқага яхши тушади. Нега? Чунки мусиқа — бу математика.

Эстетика ҳамма вақт математика билан ёнма-ён юрган. Кўҳна бинолардаги, обидалардаги нақшларга, безакларга синчиклаб қаранг. Ҳаммаси математик аниқлик билан ишланган.

— Шунинг учун, — деди М. Мирзааҳмедов, — эстетика курсини барча куллиётлар учун бир қолипда ўқитишга энди йўл қўйиб бўлмайди. Ҳар бир куллиётнинг ўз табиатидан келиб чиқибгина мақсадга эришиш мумкин.

Кун тартибидан ўрин олган маъруза ва нутқларнинг сарлавҳасиёқ анжуман муҳокама қилаётган масала мазмуни кенг қамровга эга эканлигини исботлади: «Ҳуқуқий тарбия билан эстетик тарбиянинг ўзаро алоқадорлиги», «Фалсафий онг билан эстетик онгнинг ўзаро таъсири», «Сиёсий иқтисод дарсларида бадиий асарлардан фойдаланиш», «Ёшларда илмий дунёқараш ва эстетик ақидалар мутаносиблиги», «Эстетика ўқув программасида ўзбек эстетик фикри тарихининг ўрни»...

Кўплаб таклифлар тушди:

— Эстетика дарси ўтилаётган хона дид билан жиҳозланмоғи даркор...

— Ўзбек филологияси ва журналистика куллиётлари Ҳамза номли ва «Ёш гвардия» театрлари билан шартнома тузиши зарур...

— Эстетика дарсини аудиториядан ташқарида — табиат музейларида, хиёбонларда, ўтказиш лозим...

— Нима учун ёзда талабалар отрядларини таъмирлаш ишларида усталарга кўмаклашиш учун Самарқанд, Бухоро, Хивага юбориш мумкин эмас?

Керак... зарур... даркор... лозим каби буйруқ, талаб оҳангини билдирувчи сўзлар бошқа анжуман ва йиғинлардаги сингари кўп марта янгради, бу гал ҳам. Шукрки, биз энди дангал гапиришга, масалани кўндаланг қўйишга ўрганиб қолдик. Бироқ, сўз билан иш бирлигига келганда...

УМИД ҚИЛАМИЗКИ, «Қайта қуриш ва эстетик тарбия» мавзудаги ушбу анжуман сабоқлари самарасиз бўлмайди. Чунки эстетика — гўзаллик фалсафасидир. Гўзалликни англаган киши ҳеч қачон қабиҳлик қилмайди, ёмонликка қўл урмайди...

З. РИХСИЕВ.

Лойиҳа

ЎЗБЕКИСТОН ЛЕНИНЧИ КОММУНИСТИК ЁШЛАР ИТТИФОҚИНИНГ

У С Т А В И

(Боши 1-бетда).

в) қуйи ташкилотлар олдида раҳбар органларнинг ва раҳбар органлар аъзоларининг уларни сайлаган ташкилотлар олдида вақти-вақти билан ҳисоб бериб туриши, юқори органлардаги ўз фаолияти тўғрисида ташкилотларни хабардор қилиб бориш;

г) барча комсомол ташкилотларининг ва раҳбар органларнинг ишида жамоатчилик, қарорлар қабул қилишда жамоатчилик ва Ўзбекистон ЛКЁИ ҳар бир аъзосининг ўз бурчлари ҳамда топширилган ишлар бажарилиши учун шахсий масъулияти;

д) жумҳурият комсомол ташкилоти вазифаларидан, уларнинг бир-бирига боғлиқлиги ҳамда бир-бирини тўлдиришидан келиб чиқиб, комсомол ташкилотлари мустақиллигини белгиловчи фаолият шаклларининг ранг-баранглиги;

е) кўпчилик ва озчиликнинг ҳуқуқларини ҳурмат қилиш, кўпчилик манфаатларини барча ташкилотлар номидан чиқиш ва ҳаракат қилиш ҳуқуқи, ташкилот мулкидан фойдаланиш ҳуқуқи билан таъминланади; озчиликнинг манфаатлари унинг ўз нуқтаи назарини ҳимоя қилиш, жамоатчилик фикрига мурожаат этиш, сайлаб қўйиладиган органлар ёки ташкилотлар таркибида ташкилий шаклланиш, Ўзбекистон ЛКЁИ Уставига зид бўлмаган фаолият кўрсатиш;

ж) юқори органларнинг қарорлари, агар шу қарорлар улар томонидан қуйи ташкилотлар ана шу органларга бериб қўйилган ваколатлари доираларида қабул қилинган бўлса, мажбурий демакдир.

Ўзбекистон ЛКЁИсида исталган комсомолни ва комсомол органини эркин танқид қилиш кафолатланади. Ўзбекистон ЛКЁИ, бошланғич ташкилотлар ва раҳбар органларнинг аъзолари барча комсомол органларида ошкора бўлган ахборотларни олиш ҳуқуқига эгадирлар.

Ўзбекистон ЛКЁИсида олий ва сайлаб қўйиладиган органларнинг, шунингдек улар аппаратлари ваколатининг чегаралари белгиланади. Олий ва сайлаб қўйиладиган органларнинг вазифалари ва ваколатлари Ўзбекистон ЛКЁИ съезди, комсомол ташкилотларининг конференциялари ҳамда йиғилишларининг қарори билан белгиланади.

II. ТАШКИЛИЙ ТУЗИЛИШ

1. Ўзбекистон ЛКЁИ бирлиги ҳамда умумий йўли ва вазифаларини амалга ошириш: барча комсомол ташкилотлари фаолиятнинг, қонунлар ва мазкур Устав томонидан белгилаб қўйилган доираларда ташкилот турмушининг исталган масалаларини ҳал этишда шакллар ва услубларни танлашда кенг мустақилликни назарда тутади.

2. Ўзбекистон ЛКЁИси ҳудуд-ишлаб чиқариш белгиси ва қизиқишлар юзасидан: бошланғич ташкилотлари комсомолларнинг меҳнат, хизмат, ўқиш, истиқомат жойлари бўйича («ҳудуд-ишлаб чиқариш-белгиси») ёки ижтимоий аҳамиятга молик манфаатлар, сиёсий ҳаракат дастури, касб-кор, ижтимоий белги ва ҳоказо принципи муштараклиги («манфаатлар бўйича» принцип) ташкил этилади.

3. «Манфаатлар бўйича» принципга мувофиқ тузилган бошланғич ташкилотлар ҳудуд бўйича бирлашиши, мазкур ҳудуд ташкилотининг алоҳида тузилма бирлиги бўлган ҳолда ўз раҳбарлик органларини ташкил этишга ҳақлидирлар.

4. Бир ноҳия ёки шаҳар ҳудудига жойлашган бошланғич ташкилотлар ноҳия ёки шаҳар комсомол ташкилотига бирлашади.

5. Бир шаҳарнинг ноҳияларга бўлинган ҳудудига жойлашган бошланғич ташкилотлар, улар қайси бир юқори ташкилот таркибида ишлашни афзал ҳисобласалар, ўшани танлаб оладилар, яъни ноҳия ёки шаҳар ташкилотига бирлашадилар.

6. Бир вилоят ҳудудига жойлашган ноҳия, шаҳар ташкилотлари, улар қайси юқори ташкилот таркибида ишлашни афзал ҳисобласалар, ўшани танлаб оладилар, яъни вилоятга ёки Ўзбекистон Ленинчи Коммунистик Ёшлар Иттифоқига бирлашадилар.

7. Вилоят комсомол ташкилотлари Ўзбекистон Ленинчи Коммунистик Ёшлар Иттифоқига уюшадилар.

8. Бошланғич, ноҳия, шаҳар бўғинидаги комсомол қўмиталарининг юқори ташкилотни танлаб олишини рўйхатга олиш юзасидан тегишли икки томонлама комиссия таклифи бўйича манфаатдор томонларнинг раҳбар органлари ҳал этади ва пленумда юқори турувчи ташкилот рўйхатга олади.

Комсомол ташкилотларининг қарорларини рўйхатга олиш учун рўйхатга олиш юзасидан икки томонлама комиссиялар бошланғич комсомол ташкилотларининг йиғилишларида ёки конференцияларида, ноҳия, шаҳар комсомол қўмиталарининг пленумларида сайланадилар.

9. Мазкур ҳудуддаги комсомолларни бирлаштирувчи ташкилот унга кирувчи барча комсомол ташкилотларига нисбатан юқори ташкилот ҳисобланади.

10. Комсомол ташкилотлари кундалик ишни ташкил этиш учун ўз сайлаб қўйиладиган органларини — комсомол қўмиталари (президиумлар, котиблар кенгашлари ва бошқаларни) ҳамда зарур ҳолларда назорат комиссияларини шакллантирадилар. Сайлаб қўйиладиган органлар мустақил равишда ўзининг аппаратларини ташкил этиши, уларнинг тузилишлари ва штатларини мустақил белгилашлари мумкин.

11. Бошланғич комсомол ташкилотининг олий органи Ўзбекистон ЛКЁИ аъзоларининг мазкур ташкилотнинг умумий йиғилиши ёки конференцияси ҳисобланади.

Бошланғич комсомол ташкилотларида навбатдаги ҳисобот-сайлов йиғилишлари ёки конференциялар йилига бир маротаба ўтказилади. Бошланғич ташкилотларнинг кундалик йиғилишлари ёки конференциялари зарурат юзасидан комсомол қўмиталарининг қарори, шунингдек, мазкур ташкилотда ишловчи ва ҳисобда турувчи комсомолларнинг 1/4 қисмининг талаби бўйича чақирилади.

12. Ноҳия, шаҳар, вилоят ташкилотининг олий органи конференция ҳисобланади. Конференция тегишли комсомол ташкилотининг қўмитаси ва назорат комиссиясини сайлайди.

Ноҳия, шаҳар, вилоят ташкилотларининг навбатдаги ҳисобот-сайлов конференциялари уч йилда бир маротаба ўтказилади. Ноҳия, шаҳар, вилоят ташкилотларининг навбатдан ташқари конференциялари ноҳия, шаҳар, вилоят комсомол қўмитаси пленуми томонидан, шунингдек, шу ташкилотларнинг таркибига кирувчи комсомолларнинг камида 1/4 қисмининг талаби бўйича чақирилиши мумкин.

13. Ноҳия, шаҳар, вилоят комсомол қўмиталарининг пленумлари тегишли бюро қарорига мувофиқ камида 6 ойда бир маротаба чақирилади. Шунингдек, пленум ноҳия, шаҳар, вилоят комсомол қўмитаси аъзоларининг 1/4 қисми талабига мувофиқ чақирилиши мумкин.

Комсомол ташкилотлари ўз кундалик ишларида Ўзбекистон ЛКЁИ ва ВЛКСМ Уставига ва Ҳаракатномасига, ўз йиғилишлари, конференциялари ва съездлари қарорларига, юқори комсомол органларининг қарорларига амал қиладилар.

Ўзбекистон ЛКЁИ Устави томонидан белгилаб берилган ички иттифоқ нормалари унинг ҳуқуқ доираси ҳисобланади.

III. АЪЗОЛИК ҲУҚУҚЛАРИ ВА БУРЧЛАРИ

14. 14 ёшдан то 33 ёшгача бўлган Ўзбекистон ЛКЁИ ва ВЛКСМ Уставини эътироф этадиган ҳамда Ҳаракатномасини бажарувчи, бошланғич комсомол ташкилотларидан бирида ишловчи, аъзолик бадалларини тўлаб турадиган исталган ҳар бир йигит-қиз Ўзбекистон ЛКЁИ аъзоси бўла олади.

15. Ўзбекистон ЛКЁИ аъзолари ягона намунадаги комсомол билети ва нишонига эга бўладилар.

16. Ўзбекистон ЛКЁИ аъзосининг аризасига мувофиқ комсомолда бўлиш муддати бошланғич комсомол ташкилотининг қарори билан узайтирилиши мумкин.

17. Ўзбекистон ЛКЁИ аъзосининг бир ташкилотдан иккинчисига ўтиши Ўзбекистон ЛКЁИ Устави ва ВЛКСМ Устави томонидан белгилаб берилган комсомолда аъзолик масалаларида, унинг ҳуқуқларини камситмаслиги керак.

18. Ўзбекистон ЛКЁИ сафларига қабул.

Ўзбекистон ЛКЁИ аъзолигига қабул кўнгиллилик асосида ўтказилади. Ўзбекистон ЛКЁИ сафларига қабул тўғрисидаги масала бошланғич ташкилотда кўриб чиқилади ва ҳал этилади. Йиғилишда қатнашаётган Ўзбекистон ЛКЁИ аъзоларининг ярмидан кўпи уни ёқлаб овоз берган тақдирда қарор қабул қилинган деб ҳисобланади.

Мазкур ташкилот ҳисобида турувчи Ўзбекистон ЛКЁИ аъзоларининг ярмидан кўпи қатнашган тақдирда йиғилиш ваколатли деб ҳисобланади. Бошланғич комсомол ташкилотининг қарори асосида ноҳия, шаҳар қўмитаси кирувчига комсомол ҳужжатларини беради. Комсомолга ўтувчи кашшофлар кашшоф дружинаси Кенгашининг тавсияномасини тақдим этадилар.

19. Ўзбекистон ЛКЁИ аъзоси:

— комсомол органларига номзод кўрсатиш, сайлаш ва сайланиш;

— комсомол йиғилишларида, конференцияларда, съездларда, комсомол органларининг мажлисларида, ёшлар матбуотида комсомол ишлари масалаларини муҳокама этиш, таклифлар киритиш, ўз фикрини очиқ айтиш ва уни ҳимоя қилиш;

— комсомол йиғилишларида, конференцияларида, съездларда, сайлаб қўйиладиган органларнинг мажлисларида исталган комсомол органини, исталган комсомол аъзосини эгаллаб турган лавозимидан қатъий назар танқид қилиш;

— унинг фаолияти ёки хулқ-атвори тўғрисидаги масала муҳокама қилинаётган пайтда комсомол йиғилишларида, комсомол органларининг мажлисларида шахсан қатнашиш;

— унга тавсиянома ёки характеристика бериш илтимоси билан комсомол ташкилотига мурожаат этиш;

— исталган комсомол органига, то Ўзбекистон ЛКЁИ съездига ва ВЛКСМ съездига қадар саволлар, аризалар ва таклифлар билан мурожаат қилиш ҳамда мурожаатномасига асосли жавоб олиш;

— комсомол органларининг эркин тасарруфида бўлган ахборотни олиш, комсомол ташкилотидаги ишнинг ҳақиқий аҳволини текшириб кўришда шахсан қатнашиш;

— Ўзбекистон ЛКЁИ аъзоси учун назарда тутилган моддий ва техник базадан фойдаланиш;

— принциплари ва фаолияти Ўзбекистон ЛКЁИ ҳамда ВЛКСМ Ҳаракатномаси ва Уставига зид бўлмаган бошқа жамоат ва сиёсий ташкилотларда ҳамда ҳаракатларда қатнашиш;

— у ишида қатнашиш истаги бўлган бошланғич ташкилотни танлаши ва қатнашиши мумкин;

— бошланғич ташкилот котибини хабардор қилгач, комсомол билетини қайтариб бериб, комсомолдан чиқиш ҳуқуқига эга.

20. Ўзбекистон ЛКЁИ аъзосининг бурчлари:

— Ҳаракатномада белгилаб қўйилган вазифаларни амалга оширишда фаол қатнашиш ва амалга оширишга эришиш ҳамда Ўзбекистон ЛКЁИ ва ВЛКСМ Устави талабларини бажариш;

— ёшлар ўртасида комсомолнинг ҳаракатномавий ғояларини тарғиб қилиш;

— ўз ташкилотининг обрў-эътибори, комсомолни муносиблар билан тўлдириб бориш, унинг сафлари софлиги тўғрисида ғамхўрлик кўрсатиш, комсомол интизомига риоя этиш;

— ўзининг сиёсий маълумотини ошириб бориш билан шуғулланиш;

— бошқача фикрни билдирувчига тоқатли бўлиш, Иттифоқда ўзининг муносабатини ўртоқлик ва ўзаро ёрдам бериш асосига қуриш;

— инсоннинг ҳуқуқларини ва шаънини, умуминсоний қадриятларни ҳурмат қилиш, ижтимоий адолатни қарор топтириш, ўз меҳнати билан жамиятга наф келтириш;

— СССР ва бутун жаҳон халқлари ўртасида дўстлик ва ҳамжиҳатликни мустаҳкамлашга кўмаклашиш, ҳар қандай кўринишдаги зўравонликка қарши чиқиш;

— комсомол аъзолик бадалларини тўлаб бориш.

21. Ўзбекистон ЛКЁИда аъзоликни тўхтатиш.

Ўзбекистон ЛКЁИ аъзолиги:

а) Ўзбекистон ЛКЁИ аъзоси бу ҳақда бошланғич комсомол ташкилоти котибини хабардор қилганидан ва комсомол билетини топширганидан кейин ўз хоҳишига кўра;

б) Ўзбекистон ЛКЁИ аъзолиги муддатини чекловчи ёшга етганлиги муносабати билан, агар комсомол аъзоси шу пайтга келганда комсомол органларига сайланмаган бўлса, комсомол ишида бўлмаса, кашшофлар етакчиси бўлиб ишламаётган ва Ўзбекистон ЛКЁИда бўлиш муддатини узайтириш тўғрисида ариза бермаган бўлса;

в) агар комсомол аъзоси сайлаб қўйиладиган комсомол органининг аъзоси ва комсомол ишида бўлмаса, КПСС сафига ўтганлиги муносабати билан;

г) комсомол сафларидан ўчириш муносабати билан тўхтатилиши мумкин. Бу тўғрида қарор йиғилишда қатнашаётган комсомолларнинг ярмидан кўпи овоз берганда бошланғич комсомол ташкилоти томонидан чиқарилади.

22. Комсомол сафларидан чиқарилган, шунингдек, комсомол жазоси эълон қилинган комсомол аъзоси икки ой муддат ичида то Ўзбекистон ЛКЁИ Марказий Қўмитасигача бўлган юқори комсомол органларига шикоят аризаси бериш ҳуқуқига эга. Шикоят аризаси улар тушган кундан бошлаб икки ойдан кўп бўлмаган муддат ичида кўриб чиқилади.

23. Комсомол сафларига тиклаш тўғрисидаги бошланғич ташкилот қарори асосида ноҳия, шаҳар қўмитаси комсомолга тикланган комсомол ҳужжатларини беради.

24. Бошланғич ташкилот комсомол аъзосини комсомол сафларидан чиқармаган ҳолда ўз таркибидан чиқариши, ҳисобдан ўчириши мумкин. Бир бошланғич ташкилотдан чиққан ва икки ой мобайнида бирор бир бошланғич комсомол ташкилоти ҳисобига турмаган Ўзбекистон ЛКЁИ аъзоси эмас, деб ҳисобланади.

VI. БОШЛАНҒИЧ КОМСОМОЛ ТАШКИЛОТЛАРИ

25. Бошланғич комсомол ташкилотлари комсомолнинг асоси ҳисобланадилар.

Бошланғич комсомол ташкилоти — бу ёшларнинг манфаатлари ва ҳуқуқларини ҳимоя қилувчи, унинг аъзолари ижтимоий-сиёсий фаоллиги орқали аниқ натижаларга эришувчи мустақил ташкилий тузилма, комсомолларнинг кўнгилли уюшмаси; у ёшларни жамиятда тўлақонли ижтимоий кўникмага, шахснинг шаклланишига кўмаклашади, Ўзбекистон ССР ва ССР Иттифоқи қонунларига мувофиқ тарзда давлат жамоат ишларини бошқаришда қатнашади.

26. Бошланғич комсомол ташкилоти тузиш тўғрисидаги қарор камида уч комсомол аъзоси қатнашган таъсис йиғилишида қабул қилинади ва юқори комсомол органи томонидан рўйхатга олинади.

27. Бошланғич ташкилотлар комсомолга ўтишни истовчи йигит-қизларга тайёргарлик кўришда кўмаклашадилар, янги аъзоларни унинг сафига қабул қиладилар, унинг сафларини муносиблар билан тўлдириб боришда масъул бўладилар, ҳар бир йигит-қиз билан якка тартибда иш олиб борадилар, комсомол аъзоларида комсомолга мансуб бўлганлиги учун масъулиятни шакллантирадилар.

28. Бошланғич комсомол ташкилоти, у қайси юқори ташкилот таркибида ишлашни афзал кўрса, ўшани танлаб олиши мумкин. Бундай ҳолда тегишли икки томонлама комиссия тақдими бўйича манфаатдор ташкилотларнинг сайлаб қўйиладиган органлари томонидан уни рўйхатга олиш тўғрисидаги масала ҳал этилади.

29. Бошланғич комсомол ташкилотлари ўз мақоми ва қуйидаги ҳуқуқларга эга:

— ҳал этишни юқори органлар ваколати идорасига ўтказилган масалалардан ташқари ўз турмуши ва фаолиятидаги барча масалаларни ҳал этиш;

— қабул қилиш ва бўшатиш (ишга, ўқишга ва ҳоказоларга), рағбатлантириш ёки жазолаш жойларда комсомол аъзолари ва ёшларга тааллуқли бўлган ижтимоий ва бошқа масалаларни ҳал этиш масалаларига аралашиш;

— КПСС норматив ҳужжатларига мувофиқ тарзда комсомол аъзоларини КПСС сафларига ўтиш учун тавсия этиш билан боғлиқ бўлган масалаларни кўриб чиқиш;

— мустақил ўзининг ички тузилишини белгилаш ва бошланғич ҳуқуқдаги комсомол ташкилотларини ҳамда комсомол гуруҳларини тузиш, комсомол йиғилишларини ўтказиш даврийлигини белгилаш;

— Ўзбекистон ЛКЁИда аъзолик билан боғлиқ бўлган масалаларни мустақил ҳал этиш, шу жумладан, ўз аъзолари учун ёш чегарасини белгилаши мумкин;

— юқори органга ўтказилган фоиздан ташқари ўз ихтиёрида қолдирилган ўзининг молиявий маблағларини ва жиҳозларини мустақил тақсимлаш ва тасарруф қилиш;

— юқори органнинг қарори бўйича бошланғич ташкилот ҳуқуқий шахс бўлиши мумкин ва қонунда белгилаб қўйилган тартибда хўжалик фаолияти юритиши мумкин ҳамда ўз мажбуриятлари юзасидан жавобгардирлар;

— тегишли даражадаги комсомол қўмитасининг қарорига мувофиқ белгиланган вазифаларни ҳал этиш учун уни тузган қўмита олдида ҳисоб берувчи ишчи аппарати тузиши мумкин;

— ўз вакилларини олий ва раҳбар органларга кўрсатиш ҳамда уларни тегишли белгилаб қўйилган тартибда сайланишида қатнашиш, уларга наказлар бериш, сўровлар бериш, улар ҳисоботларини эшитиб бориш, зарур ҳолларда чақириб олиш;

— мамлакат ва хориждаги тараққийпарвар ёшлар ташкилотлари билан алоқаларни йўлга қўйиш ва ҳамкорлик қилиш;

— ноширлик фаолиятини юритиш ва ўз ахборот органига эга бўлиш;

30. Бошланғич комсомол ташкилотини тарқатиб юбориш тўғрисидаги қарорни мазкур ташкилотнинг умумий йиғилиши ёки юқори комсомол органи унинг фаолияти амалда тўхтаб қолганда, шунингдек, агар унинг фаолияти Ўзбекистон ЛКЁИ ва ВЛКСМ Ҳаракатномаси ҳамда Уставига зид бўлган тақдирда қабул қилади.

31. Ўзбекистон ЛКЁИ норматив ҳужжатларига мувофиқ тарзда ишлаб чиқариш, ҳудудий ва бошқа хусусиятлари, таркиб миқдорига қараб, бошланғич комсомол ташкилотларининг комсомол қўмиталарига ва бошланғич комсомол ташкилоти ҳуқуқига эга бўлган ташкилотларга КПССга ўтиш учун тавсия этиш масалалари бўйича ноҳия қўмитаси ҳуқуқини бериб қўйиш мумкин бўлади.

V. ЎЗБЕКИСТОН ЛКЁИ МАРКАЗИЙ ҚЎМИТАСИНИНГ ОЛИЙ, РАҲБАР ВА ИЖРОИЯ ОРГАНИ

32. Ўзбекистон ЛКЁИ съезди.

Ўзбекистон ЛКЁИ олий органи съезд ҳисобланади.

Ўзбекистон ЛКЁИ навбатдаги съездлари жумҳурият комсомоли Марказий Қўмитаси пленуми томонидан уч йилда бир маротаба чақирилади.

Ўзбекистон ЛКЁИнинг навбатдан ташқари съездлари комсомол Марказий Қўмитаси пленуми, шунингдек, Ўзбекистон ЛКЁИ аъзоларининг шу ташкилотнинг таркибига кирувчи камида 1/4 қисмининг талаби, ёки жумҳурият комсомолларининг ўз таркибига 1/4 қисмини бирлаштирувчи комсомол ташкилотларининг қарори бўйича чақирилади. Съездни чақириш ва кун тартиби камида съездгача уч ойдан кеч бўлмаган ҳолда эълон қилинади.

33. Ўзбекистон ЛКЁИ съездига ваколат нормалари жумҳурият Марказий Қўмитаси пленуми томонидан белгилаб берилади. Ўзбекистон ЛКЁИ съездига делегатлар сайлов мавзелари бўйича бевосита бошланғич ташкилотларда ёпиқ овоз бериш билан тўғридан-тўғри, умумий тенг сайлаш ҳуқуқи асосида сайланадилар.

34. ВЛКСМ съездига делегатларни сайлаш тартибларини жумҳурият комсомол ташкилотлари томонидан белгиланади ва комсомол Марказий Қўмитаси пленумида тасдиқланади.

35. Ўзбекистон ЛКЁИ съездининг вазифаси доираси:

— Ўзбекистон ЛКЁИ Марказий Қўмитаси ва Ўзбекистон ЛКЁИ Марказий Назорат Комиссияси (МНК) ҳисоботларини эшитиш, муҳокама қилиш ва тасдиқлаш;

— Ўзбекистон ЛКЁИ умумий сиёсий йўлини ва навбатдаги вазифаларини белгилаб бериш;

— Ўзбекистон ЛКЁИ Ҳаракатномаси ва Уставини қабул қилиш;

— Ўзбекистон ЛКЁИ съезди делегатларига доимий ваколатларни бериб қўйиш;

—жумҳурият комсомол ташкилотлари томонидан сайланган Ўзбекистон ЛКЁИ Марказий Қўмитаси аъзоларининг ваколатларини тасдиқлаш;

— Ўзбекистон ЛКЁИ Марказий Назорат Комиссиясини сайлаш ва Ўзбекистон ЛКЁИ МНК тўғрисидаги Низомни тасдиқлаш;

— Ўзбекистон ЛКЁИ оммавий ахборот марказий органларининг мақомини белгилаш ҳисобланади.

36. Ўзбекистон ЛКЁИ Марказий Қўмитаси

Ўзбекистон ЛКЁИ съездлари ўртасидаги даврда Ўзбекистон ЛКЁИ Марказий Қўмитаси съезд томонидан белгилаб берилган ваколатлар доирасида комсомол барча ишини мувофиқлаштириб боради. Жумҳурият ЛКЁИ Марказий Қўмитаси давлат ва жамоат ташкилотларининг Бутуниттифоқ органларида комсомол вакиллари орқали иш кўради, улар билан ҳамкорлик қилади, Ўзбекистон ССР ва СССР Конституцияларида бериб қўйилган қонунлар лойиҳаларини тақдим этиш ҳуқуқини рўёбга чиқаради, Ўзбекистон ЛКЁИ номидан хорижий ва бошқа ёшлар ташкилотлари билан алоқаларни амалга оширади.

37. Ўзбекистон ЛКЁИ Марказий Қўмитаси аъзолари умумий, тўғридан-тўғри тенг сайлаш ҳуқуқи билан комсомолларнинг бошланғич ташкилотларида сайлов мавзеси бўйича ёпиқ овоз бериш билан сайлайдилар. Сайлов мавзеси бошланғич ташкилотларни бирлаштиради ва жумҳурият комсомол фаоллари ҳисобидан тузилган ҳамда Ўзбекистон ЛКЁИ Марказий Қўмитаси пленумида тасдиқланган комиссияларни рўйхатга олади.

38. Комсомол Марказий Қўмитаси аъзолари Ўзбекистон ЛКЁИ Марказий Қўмитаси пленуми томонидан белгилаб берилган тартибда ва вакиллик нормаси бўйича сайланадилар.

39. Комсомол Марказий Қўмитасининг сайланган аъзолари ваколатлари Ўзбекистон ЛКЁИ съезди томонидан тасдиқланади. Съездлар ўртасидаги бўлган даврда уларнинг ваколатлари комсомол Марказий Қўмитаси пленуми томонидан тасдиқланади. Съездда қатнашаётган делегатларнинг ёки комсомол Марказий Қўмитаси аъзоларининг ярмидан кўпи уни ёқлаб овоз берган тақдирда қарор қабул қилинган деб ҳисобланади.

Белгиланган сайлаш тартиби бузилган ҳолда Ўзбекистон ЛКЁИ Марказий Қўмитаси аъзосининг ваколати тасдиқланмай қолиши мумкин.

40. Комсомол Марказий Қўмитасининг исталган аъзоси шу аъзони Марказий Қўмитага сайлаган сайлов мавзеси кўпчилигининг қарори бўйича чақириб олиниши мумкин.

Мазкур сайлов мавзеси комсомолларининг 1/3 қисмининг талаби бўйича қайта сайлов ўтказилиши мумкин.

Ўзбекистон ЛКЁИ Марказий Қўмитаси Марказий Қўмита аъзолигига делегат қилинганни чақириб олиш таклифи билан мавзе комсомол ташкилотларига мурожаат этиши мумкин. Янги сайланган комсомол Марказий Қўмитасининг аъзолари Ўзбекистон ЛКЁИ Марказий Қўмитаси пленумидан кейин ваколатга эга бўладилар.

41. Ўзбекистон ЛКЁИ Марказий Қўмитаси пленумининг вазифаси доираси:

— Ўзбекистон ЛКЁИ Марказий Қўмитаси Бюросини ва Ўзбекистон ЛКЁИ Марказий Қўмитаси котиблар кенгашини шакллантириш;

— съездлар ўртасидаги даврда Ўзбекистон ЛКЁИ Марказий Қўмитаси аъзоларининг кўпчилик 2/3 қисми билан Ўзбекистон ЛКЁИ съезди томонидан сайланган комсомол Марказий Қўмитаси биринчи котибини, комсомол Марказий Қўмитаси аъзоларини қайта сайлаш;

— Ўзбекистон ЛКЁИ съездларини, жумҳурият комсомол конференцияларини, референдумларни чақириш, вақти ва ўтказиладиган жойини, делегатлар вакиллиги нормаларини аниқлаш;

— Ўзбекистон ЛКЁИ съезди қарорларини рўёбга чиқаришнинг аниқ йўлларини белгилаб бериш;

— Ўзбекистон ЛКЁИ Марказий Қўмитаси бюджетини кўриб чиқиш ва тасдиқлаш, Ўзбекистон ЛКЁИ Марказий Қўмитаси аппарати тузилиши ва штатларини, Ўзбекистон ЛКЁИ оммавий-ахборот марказий органлари раҳбарларини тасдиқлаш;

— Ўзбекистон ЛКЁИ ҳаракатномавий вазифаларини бажарилишини таъминлаш учун пул ва моддий маблағларнинг зарур жамғармасини ташкил этиш ва Ўзбекистон ЛКЁИ жамғармаларини сарфлаш тартибларини белгилаб бериш;

— Ўзбекистон ЛКЁИга бутунлай қарашли бўлган корхоналар, нашриётлар, хўжалик ташкилотлари фаолиятидан молиявий тушумлар сарфланишини, буюмлар ва моддий қимматлардан фойдаланиш билан боғлиқ бўлган қарорларни қабул қилиш ҳисобланади.

42. Ўзбекистон ЛКЁИ Марказий Қўмитасининг пленумлари Ўзбекистон ЛКЁИ Марказий Қўмитаси Бюроси томонидан олти ойда камида бир маротаба чақирилади. Одатда пленум чақириш ва кун тартиби пленумгача камида икки ой олдин эълон қилинади.

43. Ўзбекистон ЛКЁИ Марказий Қўмитасининг навбатдан ташқари пленуми Ўзбекистон ЛКЁИ Марказий Қўмитаси Бюросининг қарори бўйича ёки жумҳурият комсомоли Марказий Қўмитаси аъзоларининг 1/4 қисмининг талаби бўйича чақирилиши мумкин.

44. Ўзбекистон ЛКЁИ Марказий Қўмитасининг пленуми Ўзбекистон ЛКЁИ Марказий Қўмитасининг сайланган аъзолари ярмидан кўпи унда қатнашган пайтдагина ҳақиқий деб ҳисобланади.

45. Ўзбекистон ЛКЁИ Марказий Қўмитаси жумҳурият комсомол ишига пленумлар ўртасида раҳбарликни амалга ошириш учун унинг аъзолари ичидан Бюро сайлайди ва уларнинг ваколатларини тасдиқлайди. Бюро аъзоларининг миқдори Ўзбекистон ЛКЁИ Марказий Қўмитаси пленуми томонидан белгиланади.

Бюро таркибига лавозими бўйича Ўзбекистон ЛКЁИ Марказий Қўмитасининг биринчи котиби ва Марказий Қўмита пленумида тўғридан-тўғри ёки ёпиқ овоз бериш йўли билан сайланадиган комсомол ташкилотларининг вакиллари киради.

Овоз бериш ҳар бир номзод бўйича алоҳида-алоҳида ўтказилади. Овоз берувчиларнинг ярмидан кўпи ёқлаб овоз берган номзод сайланган деб ҳисобланади.

46. Ўзбекистон ЛКЁИ Марказий Қўмитаси Бюроси Ўзбекистон ЛКЁИ съездининг ва Ўзбекистон ЛКЁИ Марказий Қўмитаси пленумининг вазифаси доирасига кирувчи қарорлар қабул қилишга ҳақли эмас.

47. Ўзбекистон ЛКЁИ Марказий Қўмитасининг биринчи котиби Ўзбекистон ЛКЁИ съезди томонидан сайланади. Сайлов съездга сайланган делегатларнинг (очиқ ёки ёпиқ) овоз бериш йўли билан ўтказилади. Съезд делегатларининг ярмидан ортиғи ёқлаб овоз берган номзод сайланган деб ҳисобланади.

Ўзбекистон ЛКЁИ Марказий Қўмитасининг биринчи котиби Ўзбекистон ЛКЁИ Марказий Қўмитаси ва Марказий Қўмита Бюроси аъзоси ҳисобланади, Ўзбекистон ЛКЁИ Марказий Қўмитаси Бюроси ишига раҳбарлик қилади.

48. Ўзбекистон ЛКЁИ ижроия органи Ўзбекистон ЛКЁИ Марказий Қўмитасининг Котиблар Кенгаши ҳисобланади. Ўзбекистон ЛКЁИ Марказий Қўмитаси Котиблар Кенгаши Ўзбекистон ЛКЁИ Марказий Қўмитаси биринчи котибининг таклифи бўйича Ўзбекистон ЛКЁИ Марказий Қўмитасининг кундалик ишларини амалга ошириш ва аппаратга раҳбарлик қилиш учун Ўзбекистон ЛКЁИ Марказий Қўмитаси пленуми томонидан сайланади.

49. Жумҳурият комсомол референдуми.

Ўзбекистон ЛКЁИ съездлари ўртасидаги даврда Ўзбекистон ЛКЁИ Марказий Қўмитаси пленуми ёки Ўзбекистон ЛКЁИ таркибига кирувчи бошланғич ташкилотларнинг камида 1/4 қисмининг ташаббуси билан комсомол турмуши ва фаолиятида юзага келган, шу жумладан, Ўзбекистон ЛКЁИ съезди қарор қабул қила олмаган муҳим сиёсий ва ички иттифоқ муаммоларини ҳал этиш учун жумҳурият комсомол референдуми ўтказилиши мумкин.

Жумҳурият комсомол референдуми Ўзбекистон ЛКЁИ Ҳаракатномасига ва Уставига қисман ўзгартиришлар киритиш ҳуқуқига эга.

Ўзбекистон ЛКЁИ аъзоларининг ярмидан кўпи жумҳурият комсомол референдумида қатнашса, у ҳақиқий деб ҳисобланади.

Референдум қарори, агар унда қатнашганларнинг ярмидан ортиғи уни ёқлаб овоз берган тақдирда, қабул қилинган деб ҳисобланади.

50. Жумҳурият комсомол конференцияси

Ўзбекистон ЛКЁИ съездлари ўртасидаги даврда комсомолнинг шошилинч сиёсий ва ички иттифоқ муаммоларини ҳал этиш учун жумҳурият комсомол конференцияси чақирилиши мумкин. Конференцияни ўтказиш тартиблари ва вакиллик нормаси, делегатларни сайлаш тартибларини Ўзбекистон ЛКЁИ Марказий Қўмитаси пленуми белгилаб беради. Жумҳурият комсомол конференцияси Ўзбекистон ЛКЁИ Ҳаракатномасига ва Уставига Ўзбекистон ЛКЁИ марказий сайлаб қўйиладиган органларини шакллантириш ва ваколатлари, Ўзбекистон ЛКЁИ Марказий Қўмитасининг биринчи котибини ва Ўзбекистон ЛКЁИ Марказий Қўмитаси аъзоларини сайлаш, шунингдек, бошланғич комсомол ташкилотларининг ва Ўзбекистон ЛКЁИ аъзоларининг вазифаларини кенгайтириш ва ҳуқуқларини чеклаб қўйиш масалаларидан истисно ўзгартиришлар киритиши мумкин.

Жумҳурият комсомол конференциясининг Ўзбекистон ЛКЁИ Ҳаракатномасига ва Уставига ўзгартиришлар киритиш тўғрисидаги қарори конференцияга делегат бўлиб сайланганларнинг камида 2/3 қисми уни ёқлаб овоз берган тақдирда қабул қилинган, деб ҳисобланади.

VI. ЎЗБЕКИСТОН ЛКЁИ МАРКАЗИЙ НАЗОРАТ КОМИССИЯСИ

51. Ўзбекистон ЛКЁИ съезди назорат вазифаларини амалга ошириш учун Ўзбекистон ЛКЁИ Марказий Назорат Комиссиясини сайлайди. Ўзбекистон ЛКЁИ МНК Ўзбекистон ЛКЁИ Устави талабларига риоя этилишини, ишлар ўтишининг белгиланган тартибини, комсомол Марказий органларида хатлар, аризалар ва шикоятлар кўриб чиқилишига риоя этилишини назорат қилади, комсомол бюджети, шунингдек, Ўзбекистон ЛКЁИ Марказий Қўмитаси корхоналари ва муассасаларининг молиявий хўжалик фаолияти ижросининг тўғрилигини ҳамда Ўзбекистон ЛКЁИ МНК Низомига мувофиқ бошқа масалаларни назорат қилади.

VII. ЎЗБЕКИСТОН ЛКЁИ ВА ВЛКСМ ЎРТАСИДА ҲАМЖИҲАТЛИК

52. Ўзбекистон ЛКЁИ кўнгиллилик ва тенг ҳуқуқлилик асосида ВЛКСМга бирлашади ҳамда ВЛКСМнинг олий ва марказий сайлаб қўйиладиган органларида кафолатланган вакиллилик орқали умумкомсомол масалаларини ҳал этишда иштирок этади.

Ўзбекистон ЛКЁИси ВЛКСМ Марказий сайлаб қўйиладиган органларига берилган қисмидан ташқари барча тўла ҳуқуқларга эга бўлиб, улар ВЛКСМ съезди қарорларида ва ВЛКСМ Уставида жамоа тарзида мустаҳкамлаб қўйилади. Ана шунга мувофиқ Ўзбекистон ЛКЁИси ВЛКСМ Ҳаракатномаси ва Уставига, съезди ва ВЛКСМ Марказий Қўмитаси қарорларига амал қилади.

VIII. ЎЗБЕКИСТОН ЛКЁИсининг ЎЗБЕКИСТОН КОММУНИСТИК ПАРТИЯСИ, ДАВЛАТ ВА ЖАМОАТ ТАШКИЛОТЛАРИ БИЛАН ҲАМЖИҲАТЛИГИ

53. Ўзбекистон ЛКЁИси Ўзбекистон Компартиясининг ғоявий шериги ҳисобланади ва ўз муносабатларини ғоявий бирлик ва маънавий алоқалар, ўртоқларча ҳамкорлик, бир-бирига ўзаро ҳурмат ва ишонч асосига қуради.

54. Ўзбекистон ЛКЁИ Устав вазифаларига мувофиқ тарзда ўз фаолиятини давлат ва жамоат ташкилотлари билан ҳамжиҳатликка қуради.

Жумҳурият комсомоли ўз органлари орқали қонун лойиҳаларини тақдим этиш ҳуқуқидан фойдаланади, Ўзбекистон ССР, СССР қонунларининг лойиҳалари умумхалқ муҳокамасида қатнашади, уларга ёшларнинг манфаатини ифодаловчи, уларнинг сиёсий, иқтисодий, ижтимоий ва маънавий эҳтиёжларини тўлароқ қондиришга кўмаклашувчи таклифлар киритади ва уларни барча даражаларда ҳимоя қилади.

55. Комсомол қўмиталари ёшларни тарбиялаш, уларни давлат ва жамоат ишларини бошқаришга жалб этиш вазифаларини ҳал этишда халқ депутатлари Шўролари билан ҳамжиҳатлилик кўрсатади. Комсомол ташкилотлари депутатликка номзодлар кўрсатишда, халқ депутатлари Шўроларига сайловларга тайёргарлик кўриш ва ўтказишда қатнашадилар, депутат бўлиб сайланган комсомол ва ёшлар вазифаларини бажаришда кўмак кўрсатадилар ва улар орқали ёшлар муаммоларини ҳал этадилар, ёшлар сиёсатини ишлаб чиқадилар ва рўёбга чиқарадилар.

56. Комсомол органлари халқ депутатлари Шўроларининг ёшлар ишлари бўйича комиссиялари билан фаол ҳамкорлик қиладилар, улар билан йигит ва қизларнинг турмуши билан боғлиқ бўлган масалаларни ҳал этишда биргаликда қатнашадилар.

57. Ўзбекистон ЛКЁИси тенг-ҳуқуқлилик шериклар сифатида мақсади ва фаолияти конституцион асосга қурилган бошқа ёшлар ташкилотлари ва ҳаракатларини эътироф этади. Улар билан демократик мулоқот, сабр-тоқат ва ўзаро ҳурматга асосланган ҳамкорлик қилади.

58. Ўзбекистон ЛКЁИ иттифоқдош жумҳуриятлар комсомол ташкилотлари билан фаол ҳамкорлик қилади, СССРдаги ҳамда хориждаги тараққийпарвар ёшлар ташкилотлари ва ҳаракатлари билан алоқаларни ўрнатади ва ривожлантиради.

IX. ЎЗБЕКИСТОН ЛКЁИ ВА В. И. ЛЕНИН НОМИДАГИ ЖУМҲУРИЯТ КАШШОФЛАР ТАШКИЛОТИ

59. Ўзбекистон ЛКЁИси В. И. Ленин номидаги жумҳурият кашшофлар ташкилоти билан ўз муносабатини болаларнинг, ўсмирларнинг кўнгилли, коммунистик ташкилоти ва уларнинг катта дўстлари сифатида қуради. Комсомол кашшофлар ташкилотини ривожлантириш учун шарт-шароитлар яратиш тўғрисида, жамият ва давлатнинг уларга диққат-эътиборини кучайтириш тўғрисида ғамхўрлик кўрсатади, В. И. Ленин номидаги жумҳурият кашшофлар ташкилотини малакали кадрлар, илмий-методик, моддий-техник ва молиявий базага эга бўлишини таъминлашга эришади.

Ўзбекистон ЛКЁИ ва унинг ташкилотлари кашшофлар ташкилоти вакилларига уларнинг комсомол органларига сайловларда қатнашишларини кафолатлайдилар. Кашшофлар ташкилотида ишлаётган Ўзбекистон ЛКЁИ аъзолари тегишли комсомол қўмиталари томонидан жорий қилинган белгиланган жой бўйича сайланадилар.

X. ЎЗБЕКИСТОН ЛКЁИ МОДДИЙ-МОЛИЯВИЙ БАЗАСИ

60. Ўзбекистон ЛКЁИ моддий ва молиявий маблағлари унинг мулки ҳисобланади.

Мулкни пул маблағлари, бинолар, иншоотлар, асбоб-ускуналар, комсомол ташкил қилаётган корхоналар, назарда тутилган мақсадлар ва вазифаларни амалга ошириш учун зарур бўлган бошқа буюмлар киради.

Ўзбекистон комсомолининг мулкини комсомол ўзи жамоа тарзида — унинг бошланғич ташкилотлари, сайлаб қўйиладиган органлари, комсомол тасарруфидаги хўжалик ҳисобидаги бўлинмалар бошқарадилар.

Бошланғич, ноҳия, шаҳар, вилоят комсомол ташкилотлари ўзларининг сайлаб қўйиладиган органлари тимсолида мулкнинг ўз даражалари миқёсида шаклланган ўша қисмига эгалик қиладилар ва ҳуқуқий шахс ҳисобланадилар.

61. Ўзбекистон комсомолининг пул маблағларини аъзолик бадаллари, босма нашрлардан келадиган даромадлар, комсомол қўмиталари ҳузурида ташкил этилган хўжалик ҳисобидаги ташкилотларнинг, марказларнинг, фирмаларнинг, ширкатларнинг, Ўзбекистон ЛКЁИ бошқа корхоналари ва хўжалик бўлинмаларининг тушумларидан, комсомолнинг сайру-саёҳат ва ташқи иқтисодий фаолияти даромадлари ташкил этади.

Ўзбекистон ЛКЁИси даромадлари фуқароларнинг, корхоналарнинг ва хорижий ташкилотларнинг ихтиёрий бадаллари ҳам бўлиши мумкин.

Ўзбекистон ЛКЁИ бюджети қуйидан юқорига қараб шакллантирилади.

62. Ойлик аъзолик бадали қуйидагича миқдорда белгиланади:

— ойига 50 сўмгача даромад оладиганлар — 10 тийин;

— ойига 51 сўмдан 100 сўмгача даромад оладиганлар — 0,5 фоиз;

— ойига 101 сўмдан 150 сўмгача даромад оладиганлар — 1,0 фоиз;

— ойига 150 сўмдан кўп даромад оладиганлар — 1,5 фоиз тўлайдилар.

Ўзбекистон ЛКЁИсининг даромад олмайдиган, ҳомиладорлик таътилида ёки фарзанд парвариш бўйича таътилда бўлган, шунингдек, ижтимоий суғурта жамғармасидан нафақа олувчи аъзолари аъзолик бадалларини тўлашдан озод қилиниши мумкин.

Ўзбекистон ЛКЁИси аъзолари нафақа олмайдиган ўқувчилар ва талабалар ойига икки тийин миқдорда аъзолик бадали тўлайдилар.

КПСС сафларига ўтган, лекин комсомол раҳбар органларига сайланган Ўзбекистон ЛКЁИси аъзолари, партия аъзолик бадалларини партия ташкилотига эмас, балки бошланғич комсомол ташкилотига тўлайдилар.

Ўзбекистон ЛКЁИсига кирувчилар комсомол билети ва нишони учун ҳақ тўлайдилар.

63. Комсомол ташкилотларининг мулкидан Ўзбекистон ЛКЁИ аъзоларининг аниқ манфаатлари вазифаларини рўёбга чиқаришда фойдаланилади.

Комсомол ташкилотлари томонидан юқори комсомол органларига пул маблағларини ўтказиш тартиблари ва нормативлари унинг раҳбар органлари томонидан белгилаб берилади.

Бошланғич комсомол ташкилоти юқори ташкилотга маблағ ўтказиш фоизидан кейин қолган маблағларни мустақил тақсимлайди ва ўз комсомолларига қўшимча аъзолик бадалларини тўлашни жорий этиши ҳамда уни тўлалигича ташкилот ихтиёрида қолдириши мумкин.

64. Комсомол ташкилотлари корхоналар, нашриётлар, рўзномалар ва журналлар редакциялари, муассасалар, хўжалик ҳисобидаги ташкилотлар ва бирлашмалар тузишлари, ташқи иқтисодий фаолият олиб боришлари мумкин. Уларни ташкил этиш, фаолият кўрсатиш, тугатиш ва қайта тузиш тартиблари давлат қонунларига мувофиқ сайлаб қўйиладиган органлар томонидан белгилаб берилади.

65. Ўзбекистон ЛКЁИ таркибига кирувчи бошланғич комсомол ташкилоти, ноҳия, шаҳар ва вилоят сайлаб қўйиладиган органлари Ўзбекистон ССР ва ССР Иттифоқи қонунлари бўйича жарима солиниши мумкин бўлган ўз буюмлари ва пул маблағлари вазифаларига жавоб берадилар.

Хотира

КЎНГИЛ АРМОНЛАРИ

СЕВИМЛИ ЖИЯНИМ ДИЛФУЗА УМАРОВА ХОТИРАСИГА БАҒИШЛАЙМАН.

Тошкент Давлат дорилфунунининг филология куллиётида талабалик йилларим эди. «Орзуга айб йўқ» деганларидек, мен ҳам шеърлар машқ қилар эдим, кундаликлар ёзардим. Фикрларим осмон каби чексиз, мовий бўлсин деб ҳаво ранг муқовали дафтар, қалб сўзларим юракдек ловуллаб турсин деб эса қизил муқовали дафтар тутган эдим. Бу дафтарларимни ҳозир ҳам қалбим кўрида сақлайман. Нима бўлибди, ҳеч ким талаба бўлмабдими, ёшликда шеър ёки кундалик ёзмабдими деб ўйларсиз. Ҳатто ёшликдаги завқшавқ кейинроқ аланга олиб атрофни иситиши, эритиши мумкин-ку. Кўри тугаб қолган олов ўчиб қолса-чи, унга яна кўр ташлаш керак ёки пуфлаб мадад бериш керакки, токи у яна чўғ олиб кетсин.

Шу ерда бироз фикрларимдан чалғиб кетдим чоғи. Мен ахир армонларим ҳақида гапирмоқчи эдим-ку! Ёшликнинг энг сурурли дамларида «Қалб дафтарим», «Мовий дафтарим» юраклари уришдан тўхтабди гўё. «Қалб дафтари»даги сўнгги ёзувлар: 28/III 76 й. Бугун якшанба Адабиёт тўгарагидан («Баёт») қошида катта таассурот билан қайтдим. Уч ёш ижодкор билан учрашув бўлди. Тўгарагимиз раҳбари Анвар Исроилов адабиёт ҳақида кўп яхши гаплар айтдилар. Ўқилган шеърларни таҳлил қилдик. Бу гал мен ҳеч нарса ўқимадим, уялдим. Кечқурун Дилфузаларникида оилавий ўтиришимиз бўлди. У билан роса чақчақлашдик, сирлашдик. Хайрлаша туриб индинга «Саодат» журналининг «50» йиллик юбилейига бирга боришга аҳдлашдик. Кайфиятим аъло.

...7/IV. 76 й. Ниҳоят кеча «Қора марварид» романини ўқиб тугатдим.

...Кечаги кайфиятимни ўзим ҳам тушунолмадим. Эҳтимол китобга боғлиқ бўлгандир.

Бугунги кайфиятим эса жуда ҳам ёмон. Менга нима бўлаяпти ўзи, юрагим шундай сиқилиб кетаяптики, кўнглимга қил ҳам сиғмаяпти шу тобда, на дарс, на қизлар, на китоб. Негадир йиғлагим келаяпти. Тезроқ лекция тугай қолса эди, кетар эдим уйга. (Кун охиригача юрагим ёзилмади).

8/IV. 76 й. «Мовий дафтар»даги охирги сатрлар:

НИДО

Дилларни ҳайрон қилиб кетдинг сен
Ишқ остонасига етдим деганда
Лаъли лаблар ғунча очай деганда
Фавқулодда барчасин тарк этдинг сен...

Ҳа, ўшанда кун охиригача юрагим ёзилмай уйга келдим ва мудҳиш хабар эшитдим. Ҳаётда биринчи марта жудолик деган шафқатсиз зарбага учрадим. Дилфуза оламдан ўтибди!.. Нега шундай бўлиб қолди. Ёшлик! Ахир у ҳаёт мавжларида қайнаб-тошиши, сайқалланиб, жилоланиши керак эди-ку. Наҳот бари-бариси қора тупроқ қаърига сингиб кетди. Тупроқ сиртида қолган яна бир ёшлик эса ўлимдан шафқатсиз табиий офат қаршисида иложсиз бўзланиб қолаверди. Ҳа, унинг ловуллаган чўғ юрагига бир парча муз отилган эди ўша тобда.

Эҳ Дилфузажон, нега ўзингни эҳтиёт қилмадинг. Ўн бир йил Глиэр номидаги мусиқа мактабида таҳсил олиб сайқал берган бармоқларинг оламжаҳон куйларга жон ато этмоқчи эди-ку. Ўқишни консерваторияда давом эттирмоқчи эдинг. Имтиҳонларни топшира олмасам қолиб кетаман, деб ўйладингми-я, дугонажон. Шамоллаб юрган экансан, пальтонг чўнтагидан иккита «этазол» чиқди. Эрталаб уйқудан оғирлашиб турганингда ота-онанг зудлик билан «тез ёрдам» чақиришган. Атиги уч соатда етиб келган «тез ёрдам» хизматчилари қилган укол танангга кетмаган. Улар сени касалхонага олиб кетишаётганда мунис онаизорингга «Сиз йиғламанг ойижон, мен албатта тузалиб кетаман» деб далда бергансан. Шамоллашинг оёқда юриб ўтиб кетган эканми ёки фалакнинг тезкор берган дардими, сенда зотилжамнинг кучли формаси бўлган экан. Ўша дамда ёнингда мен бўлганимда балки ёрдамим тегармиди. Балки менга ҳам сўнгги дақиқада гапларинг бормиди, сирдош дугонажон. Балки бир кун аввал имтиҳон олдидан тобинг бўлмаганида ўқитувчингми, дугонангми поликлиникага боргин деб сени астойдил ундашганида, ёки докторлар ярим соатда етиб келиб сенга ўз вақтида ёрдам қилишганида, ёки ҳеч бўлмаса ўша касалхонанинг лифти ток бўлмай бир соатдан кўп ушланиб қолмаганида, балки сендан жудо бўлиб қолмасмидик. Балки, балки...

Атлас кўйлак анқонинг уруғи эди. Иккимиз учун битта чиройли «номозшом» атлас тикиб беришган бўлиб, эҳтиётлаб галма-галдан кияр эдик.

Битирув оқшомига тиктирган оқ ҳарир кўйлагингни кийиб кўрсатганингда сендан бахтиёр инсон йўқ эди дунёда. Оёғингда оқ туфли. Бошингга оқ тўр тақилса, худди келинчакнинг ўзи эдинг. Гўзал, жозибадор.

Қани эди, битирув имтиҳонларинг топширилмаган бўлса-ю, ўзинг тирик бўлсанг, қани эди хунукроқ келин бўлсангу, ҳаёт бўлсанг, қани эди озгина ёмонроқ бўлсангу, ўзинг ҳаёт бўлсанг. Қани эди, қани эди...

Синфдошингга эртага интернатга бирга борамиз деб ваъда қилган экансан. Сени сўраб келувди, биз қотиб қолдик. Эшитиб унинг қай аҳволга тушганини билсанг эди остонада.

Бир ҳафта аввал менга берган ваъданг-чи, эсингдами? Ўша дам олиш куни сизларникида оилавий ўтириш эди. Роса идиш ювдик, майиз едик. Битта майиз ортиб қолганда бирбиримизга илинавериб охири ўртасидан иккига бўлиб едик. Кейин бизни Саноат аммамизникига (ораси яқин) дуторга юборишди. Қўлимизда биттадан аммамиз ёпган тандир сомса, суҳбатлашиб кетяпмиз:

— Ҳар бир одамнинг ўзига хос фазилати бўлади-а? Аммамиз жуда пазандалар-да.

— Бизлардан ким чиқаркин?

— Сеники маълумку, таниқли бастакор бўласан. Оиламиз обрў-эътиборини давом эттирасан. Радиодан куйларингни эшитамиз. Севимли журналимиз «Саодат»га суратингни бериб сен билан савол-жавоб уюштиришади. «Дилфуза Умарова санъаткор муҳитида тарбия топган. Академик Юнус Ражабийнинг биринчи эвараси. Ҳозирда бир ўғил ва бир қизнинг онаси. Улар ҳам мусиқа мактабида таҳсил олишмоқда...». Ва мақола тагида янги шеърга басталаган янги куйингнинг нотаси берилади.

— Ана ўша шеърнинг сўзлари сеники бўлади-да. Демак иккимизни ҳам ёзишади. Ўҳ-ҳў, унгача ўттиз ёшдан ошиб кетамиз.

Оҳ, орзулар, ушалмай қолган, яшолмай қолган орзулар!

— Иккимиз ҳам 18 га тўлдик. Кел, эсдалик учун суратга тушамиз. 30 ёшга чиққанимизда яна бир суратга тушамиз. Солиштиришга яхши бўлади-да.

— Менинг туғилган куним ёзда-ку. Ҳозир имтиҳонларим жуда кўп, сира вақтим йўқ. Ёзда тушамиз, бўптими?

Саккиз кундан кейин эса...

Қулоқларимга ишонмайман. Қани эди эшитганим туш бўлса-ю, мени уйғотиб юборсалар.

Ёз келди, бир эмас, ўн икки марта айланиб ёз келади, ҳамон сурат йўқ. Қани эди ўлимга ҳам «вақтим йўқ, ҳали қиладиган ишларим кўп менинг» дея олсайдик.

Оҳ, армонлар, доғда қолдирган армонлар!

Қувноқ болалигимиз ўтган катта Чақар ҳовлимиз эсингдами? Тонгни қандай қаршилардик. Эрта саҳар ер билан битта бўлиб қолган ўрик, олма, шафтолиларни териб сув тагига қўйиб совутардик. Унгача севимли машғулотимиз бўлган шакароблаб сув сепишни талашар эдик. Ювиниб, тараниб бўлгач, ҳовузча ёнига тиз чўкиб муздаккина бўлиб турган меваларни танлаб-танлаб ер эдик наҳорда. Ҳовлимиз катта, мевалар ниҳоятда кўп эди. Қўшниларга улашардик, барибир ортарди. Челак-челак томга олиб чиқиб ёярдик. Данак-мағизларини ипга териб маржон қилиб илардик.

Дилфуз, сени, ўша дамларни шундай қўмсайманки!

Иккимиз ўтказган кўчатлар унолмади. Сен кетдинг умрнинг, фаслнинг баҳорида. Икки ҳафтадан сўнг севимли дадажонимиздан ҳам ажралиб қолдик. Сенинг ўлимингга жуда ёмон қайғурдилар. Кузга бориб эса жонажон ҳовлимиз ҳам биз билан видолашди. Уни буздилар ва ўрнига кўп қаватли уйлар, ҳовлиси йўқ уйлар қурдилар. Ниҳолларни кўчириб ўтказай десам ерим йўқ. Сен ўкинма. Ўқитувчиларнинг имтиёзи бор эмиш. Дала ҳовлига навбатда турибман.

Сен билан қанча пионер лагерларида бирга бўлдик. Тоғлардан гуллар тердик. Эсингдами, кароватимиз орасига тумбочка қўймоқчи бўлишганида, йўқ, бу кароватларнинг эгаларини бир-биридан ажратиб бўлмайди, дегандик. Ҳаёт эса бизни ёлғончи қилиб қўйди.

1977 йил дадамиз Юнус Ражабий таваллудларининг 90 йиллик юбилейлари Муқимий номли театрда нишонланди. Маросим сўнгида дадамиз ҳақида ўн дақиқали фильм кўрсатилди. Дадажонимизнинг иссиқ сиймолари, ширали овозларини кўриб, эшитиб ўтирганимизда бирдан кадрда сен — 11 ёшли қизалоқ пайдо бўлдинг. Мен ўкириб юбордим. Залдан мени олиб чиқиб кетишди. Ноҳақлик учун йиғласам нега мени беркитасиз!

Қўлимда бир даста сурат. Беғубор болалигинг қолди уларда. Ўн етти ёшлик жозибанг қолди уларда. Ўн саккиз ёшлик армонинг юрагимда қолди. Мана мен ўттиз ёшга тўлдим. Ўттиз бирга қадам қўйдим. Яна биз аҳдлашган сурат йўқ. Дадамлар тушкунликка тушсангиз мозорни зиёрат қилинг, таскин топасиз дердилар. Қабрингга гул қўйиб қайтар эканман, қайрилиб қарамай иложим йўқ. Чунки суратинг муҳрланган тошлар орасидан «нега мен бу ердаман?» деган нидо келаверади.

Яна ёз келди. Сени туш кўрдим. Мендан ҳол-аҳвол сўраяпсан. Йўқ, мен шоира бўлолмадим. Жонажон ўртоғимдан, илҳом олувчи боғимдан, қадди бўй чўзган навниҳолимдан айрилиб нени мадҳ этай. Буларнинг баридан суст, бепарво, лоқайдлигим туфайли жудо бўлдим. Буни ўзим ҳам энди англаб етаяпман. Хатоларимни тузатгим келади. Эзгуликнинг кечи йўқ дейдилар. Куни кеча синглимиз Дурдона чалаётган куйларга қулоқ тутиб мен бунга буткул ишондим. Ана, у сен чалган, чалмоқчи бўлган куйларга нафис бармоқлари билан жон киритмоқда. Ҳали замон сен орзу қилган оҳанглар ҳам олам бўйлаб таралади. Балки илҳом парилари ҳам буткул мозийга йўқолмагандир. Ниҳолга келсак, уни қабринг узра тикласам. Нега шуни аввалроқ ўйламабман-а.

Қалбим тубидан жой олган яна бир (армоним) тилагим борки, у ҳам менга тинчлик бермайди. Аллома дадажонимиз Юнус Ражабий уй музейларини ташкил этишни кечиктирмаслик кошкийди фақат бизнинг қўлимизда бўлса. Биз барча эзгуликларни фурсатини ўтказиб амалга оширишга ўрганиб қолмаслигимиз керак-ку! Музей очилишини мен ҳам, ота-онам ҳам жудажуда хоҳлаймиз.

Бу эзгу иш наинки ражабийлар сулоласининг, балки дадамизни ҳурмат билан хотирлайдиган ўзбек халқининг тилак-армони ҳамдир.

Уй-музей очилиб, дадамиз қолдирган маданий бойлик жамланса ва бу ерда мен эсга олган ўша ўн дақиқали фильм ҳам кўрсатилса-ю, музей ходими сенинг ҳам номингни тилга олиб ўтса, азиз дугонам. Ахир сен ҳам машҳур бўлишинг мумкин эди-ку. Ҳаётдан бевақт кетганинг учун сен гуноҳкор эмассан.

Ҳа, биз улғайиб бораяпмиз. Ҳали замон қариб ҳам қоламиз. Сен эса ҳамиша ёш бўлиб, ҳур қизларга шерик бўлиб қолаверасан.

Ўттиз ёшингни сенсиз нишонладик. Руҳинг озгина шод бўлсин деб «қалб дафтарим»га ушбуни битдим.

Гулнора ЮНУСОВА.

Бизни ўйлантираётган муаммолар

КЕКСАЛАР ҚАЛБИ— ЎҚИЛМАГАН КИТОБ

Она халқимнинг бугунги моддий ва маънавий аҳволини ўйлар эканман, негадир айри йўллар устида гарангсиб, бетоқатланиб, талмовсираб қолган одам кўз ўнгимда гавдаланаверади. У етмиш йил пахтазор оралаб шу йўлларга етиб келди.

Биз бу ҳақда бир-биримизга дардимизни айтишиб йиғлаб бўлдик. Начора, кўз ёши билан фойда йўқ экан. Амалий ишга ўтишимиз керак. Нима қилсак ўша айри йўллар устида гарангсиб турган одамга ёрдам бера оламиз. Чуқур ўйлаб, манзилни аниқ кўзлаб иш қилишимиз керак.

Мен халқимнинг маънавий йўқотишлари ва уларни тугатишнинг баъзи томонлари ҳақида гапирмоқчиман.

Турғунлик йиллари деб атаяпмизми, ишқилиб ўша даврда мен мактабда сабоқ олдим. Адабиётни жон-дилимдан севардим. Бадиий адабиётлар сеҳри мени ўзига ром қилиб олган эди. Аммо адабиёт дарслари ҳеч қониқтирмасди. Дарсликларда келтирилган асарлар кўнглимга ўтирмасди. Уларга ёзилган тақризлар ҳаммаси бир қолипда.

Ўзбек адабиётида Россия ва рус халқи ҳақида ким нима ёзганини билмоқчи бўлсангиз марҳамат, мактаб дарсликларини варақлаб кўринг. Ёки ўзбек тилида биринчи бўлиб кимлар рус ва байналмилал сўзларни қўллаганини (яъни тилимизни бугунги кун даражасида «бойитишга» хизмат қилганларни) билмоқчи бўлсангиз ҳам бемалол дарсликларга мурожаат қилишингиз мумкин.

Фурқат асарларига, айниқса, мана шу нуқтаи назардан ёндашилади. («Гимназия», «Виставка хусусида»). Мазкур шеърлар Фурқат ижодининг битта қирраси, холос. Унинг ғазалларигина тилни бойитишга, шоир истеъдодидан дарак бера олишига имон келтирса бўлади.

Бу гапларни нима учун келтиряпман. Ахир, янги дарсликлар устида иш олиб боришяпти-ку? Ҳамма гап мана шунда. Авлодларимиз айри йўлларда бизга ўхшаб чаласавод бўлиб қолмасин.

Бундан ташқари яна бир камчилик. Мактаб программасида совет даври катта ўринни эгаллайди. Ўқувчи Нодира, Машрабларнинг номинигина эшитган, холос. Навоий, Бобурнинг бир-икки ғазалини ўқиган, ёдлаган бўлмаса, «Хамса» ёки «Бобурнома»ни ушлаб ҳам кўрмаган. Шунинг учун ҳам арабча, форсча, соф туркийча сўзларни тушунмайди. Бугунги тилимиздаги сўз ва атамалар устидаги турли мунозара, жанжалларнинг туб илдизлари ҳам шунда эмасмикан?

Умуман мактаб дарсликлари миллий руҳданнақадар йироқ. Асрлар давомида халқимиз ўз дунёқарашига, ўз адабий анъаналарига эга бўлиб келган. Миллий руҳдан чекинишни байналмилаллик эмас, балки оғир фожиа деб атасагина тўғри бўлади.

Адабиёт ўқитувчилари, хусусан олий ўқув юртларида кириш имтиҳонларида адабиётдан иншо оладиган ўқитувчилар ўқувчиларнинг фикрлаш доираси торлигидан, асарга мустақил ўз нуқтаи назаридан ёндоша олмаслигидан куюнишади. Айб кимда?

Йиллар давомида ўтмишнинг устига бор мағзавамизни ағдараверибмизу, совет даврига, совет халқига, совет адабиётига ҳамду-санолар ўқийверибмиз. Ўша мағзавани ўз бошимиздан қуяётганлигимизни билмаган эканмиз. Тилимиз айланмай, бошимиз ғовлаб, онгимиз «онгсизлигимизни англаб етгандагина» кўзимиз очилди. Кўрқа-писа тарих варақларини титкилаб кўрдик.

Ислом — бидъат эмас эканлигидан тошдек қотиб қолдик. Адабиёт тарихи Ислом ғоялари билан чамбарчас боғланиб кетганлигини англаб етдик. Навоий — совет давридагина халқники бўлиб қолмаганлигига иқрор бўлдик. Туркистон — саводсизлар ўлкаси бўлмаганлигидан ҳайратландик. Миллий ифтихоримиз — пахта эмаслигини, ота-боболаримиз — илму фан, адабиётни юксакларга кўтариб кетганлигини кечикиб англадик.

Ўзбек тили ҳам рус тили хазинасига бебаҳо дурларини бера олган даражадаги тил эканлигини тан олдик. Хўш, қандай қилиб халқимиз руҳидаги маънавий инқирозни тўхтатиб қоламиз, уни «Гўрўғли», «Алпомиш», «Лайли ва Мажнун», «Ўтган кунлар»га шайдо қила оламиз. Қайси йўл билан боболаримизнинг адабиётга (айниқса, шеъриятга) бўлган қизиқишини бугунги авлод маънавий оламида қайта тиклай оламиз?

Болалигимда момом менга «Булбулгўё», «Ошиқ Ғариб ва Шоҳсанам» каби халқ оғзаки эртакларини, достонларини айтиб берардилар. Махтумқулидан шеърлар ўқирдилар. Баъзан ўз хотираларига берилган дамларда ўзлари тўқиган ғазаллардан куйлардилар. Узун-узун тунлар жовдираган юлдузларга боқиб эшитардим. Вужудимни ўзим ҳам англаб етмаган қандайдир нозик ҳислар чулғаб оларди. «Остона ҳатлаб кўча чиқмаган» момомнинг шунча ғазал билишидан ҳайратланардим.

Қишлоғимизда тўйларда «ёр-ёр» ва «ўлан»лар айтиларди. Айниқса, келин ўзи туғилиб ўсган уй, ота-оналари билан хайрлашаётган пайтдаги «ёр-ёр» ва «ўлан»лар оҳангида куйланадиган мазкур «ёр-ёр»ларда чуқур маъно, ҳаяжонли қалб садолари жарангларди. Ўйинқароқ биз болалар ҳам «ёр-ёр»ларни ҳайратланиб эшитардик. Мактабни тугатиб ўқишга кетдим. Орадан йиллар ўтиб қишлоққа қайтиб келдим. Мен ўша момомнинг қўшиқларини, тўйдаги «ёр-ёр»ларини соғинган эдим. Афсус, момом менга ғазалларни хотираларида қайта тиклаб айтиб беролмадилар. Тўйларда ҳам «ёр-ёр» айтмай қўйишган экан..

Биз келажагимиз эгаларини миллий руҳда тарбиялай олишимиз, миллий ғуруни, тилимизни тиклай олишимиз, бебаҳо дурдоналаримизни асраб қолишимиз ва умуман маънавий аҳволимизни қайта тиклаш учун адабиёт булоғи — халқ оғзаки ижодига яқинлашишимиз лозим.

Бунинг учун ишни аввало биринчи билим ўчоғи — мактабдан, сўнгра ўрта махсус билим даргоҳларидан бошлаш керак. Шундай қилиб мен қуйидагиларни таклиф қиламан. Мактабларда, билим юртларида, «халқ оғзаки ижоди» фани жорий этилса. Бу алоҳида фан сифатида ўқитилиши лозим.

Ҳар йили ёзги таътил кунлари фақат дорилфунунлар, педагогика олий ўқув юртлари, филология куллиётларидагина эмас, педагогика техникумлари, билим юртлари, мактабларимизнинг юқори курс ва юқори синф ўқувчилари ўз қишлоғида (шаҳрида) маълум муддат практикада бўлишса, фойдали бўларди. Улар халқ оғзаки ижоди намуналарини йиғиш билан машғул бўлардилар.

Халқ ҳофизлари, бадиҳагўй, халқ шоирлари, нуроний боболаримиз, момоларимиз бу ишга ўзлари билганчалик ёрдам берсалар.

Аслида мукаммал бўлган, аммо порнографик деталлар аралашиб (уят сўзлар) қимматини йўқотган латифалар, қиссалар, ҳангомалар қайта тикланиб, жавонлардан ўрин олса.

Севимли рўзномамиз «Ёш ленинчи»да ўтган йили халқ оғзаки ижодидан ёзиб олинган намуналар босилаётган эди. Негадир тўхтаб қолди. Ўша «Шоир халқим» ойнасўзи қайта тикланса. Бунда йиғилган асарларнинг саралари китоб ҳолида босилса.

Халқимизнинг ажойиб нақли бор: «Қари билганни пари билмас». Дарҳақиқат табаррук кексаларимиз юраги ўқилмаган китоб. Бу китобларда биз учун она сутидек муқаддас ва зарур бўлган ҳислар мужассам. Шундай ҳам ўқилмаган китоблар олдида қанча гуноҳга ботдик. Агар шу тахлит лоқайдлик лойқаларига ботиб юраверар эканмиз, келажак авлодлар бизни кечирмайдилар.

Бахтиёр БУКАЕВ,
ТошДУ толиби.

Хорижддн хабарлар

Ҳар йили Женевада ўтказиладиган кашфиётчи ва ихтирочиларнинг анъанавий кўрик-кўргазмасида мингдан ортиқ киши рўйхатга олинди. Шуниси диққатга сазоворки, бу йил кўрикда Оврупа мамлакатларидан ҳам вакиллар бор.

Суратда: Тайванлик Джа Шангву самокатнинг янги моделини таклиф қилаётир.

ТАСС сурати.

КОБУЛ АЭРОПОРТИДА АВАРИЯ

КОБУЛ, 12 июнь. (ТАСС). Аэрофлотнинг Афғонистон пойтахти аҳолиси учун ёнилғи ортиб Тошкент — Кобул ўртасида қатнаётган ИЛ-76 тайёраси бугун Кобул аэропортининг бетон ётқизилмаган эҳтиёт йўлига ғилдиракларини чиқармай қўнишга мажбур бўлди. Тайёра юк бўлмаси зичлигининг осмонда бузилиши ва ундаги бир қанча системаларнинг ишдан чиқиши оқибатида авария юз берди. Мураккаб шароитда мардлик ва юксак касб маҳоратини кўрсатган экипажга зарар етмади. Авария сабаблари текширилмоқда.

Телетайп лентасидан

ВАШИНГТОН. Либерия оппозициячи миллий ватанпарварлик фронти кучлари мамлакатнинг халқаро аэропорти Робертс филдни эгалладилар, шунингдек Монровиядан 50 километр олисда жойлашган жаҳонда энг катта Файерстоун каучук плантациясини назорат остига олдилар. Монровиядан америкалик фуқароларни кўчириш бошланди. Либерия соҳилларига яқин бетараф сувда АҚШ ҳарбий денгиз кучларининг 2 минг денгиз пиёдалари тушган олтита кемаси, шунингдек Британиянинг иккита кемаси турибди. Марокаш кемаси Монровия портида лангар ташлади, зарур бўлган тақдирда бу кемадан Америка фуқароларини олиб чиқиб кетиш учун фойдаланиш режалаштирилмоқда. Либерия ҳукумати черковлар Либерия кенгаши билан мамлакатнинг мусулмон раҳбарлари таклиф қилган вазиятни бартараф этиш режасини қўллаб-қувватлашини айтди.

Президент Жорж Буш бу ерга хусусий ташриф буюрган ГДР Вазирлар кенгашининг Раиси Лотар де Мэьерни Оқ уйда қабул қилди. Жорж Бушнинг музокаралардан кўзда тутган мақсади Германияни бирлаштириш хусусида томонларнинг мавқеини, шу жумладан «икки плюс тўрт» шаклидаги музокараларни, ушбу муаммонинг бошқа ташқи сиёсий жиҳатларини ҳар томонлама муҳокама қилишдан иборат. Оқ уй эълон қилган баёнотда «Президент билан Бош вазир де Мэьер Бирлашган Германия қўшилган пайтидан бошлаб» бу соҳадаги ҳар қандай камситишни истисно этиб, тўла суверенитетга эга бўлиши лозимлигига ва «қайси уюшмага мансуб бўлишини» ўзи белгилашига рози бўлдилар. Президент қайтадан тузилган Атлантика уюшмаси, оддий ва ядро кучларига доир бундан буёнги музокаралар ҳамда Европада хавфсизлик ва ҳамкорлик кенгаши жараёнида муҳимроқ рол ўйнаши хусусида ўз таклифларини айтди.

АҚШ Президенти Рональд Рейганнинг миллий хавфсизлик масалалари бўйича собиқ ёрдамчиси истеъфодаги адмирал Жон Пойндекстер «Эрон — Контрас» яширин операцияларида қатнашганлиги учун душанба куни олти ойга қамоқ жазосига ҳукм қилинди. Пойндекстер хусусан Эронга қуролярoғ етказиб бериш ва Никарагуа констрастларига ғайри қонуний ҳарбий ёрдам беришга доир битимларни конгресс текширишига тўсқинлик қилишда айбланган эди.

ҚОҲИРА. Исроил кнессети бугун кечаси «ликуд» партия блокининг раҳбари Ицхак Шамир бошчилигидаги мамлакат янги ҳукуматини тасдиқлади. Бу ҳукумат таркиби учун 120 депутатдан 62 нафари овоз беради. Исроил радиосининг хабар қилишига қараганда, Шамир Бош вазир лавозимидан ташқари меҳнат, табиат ресурслари ва жамоат фаровонлиги вазирлигини ҳам ўз тасарруфига олади.

Давид Леви ва Моше Ниссим Бош вазирнинг ўринбосарлари бўлдилар. Уларнинг биринчиси ташқи ишлар вазирлигига, иккинчиси савдо ва саноат вазирлигига бошчилик қилмоқда. Моше Аренс мудофаа вазири, Ариел Шарон уй-жой қурилиши ва реконструкциялаш вазири лавозимини эгаллади.

Ҳукуматга «ликуд» аъзоларидан ташқари майда диний партияларнинг вакиллари кирди.

БЕЛГРАД. Сербия Коммунистлари Иттифоқи Марказий Қўмитасининг душанба куни бу ерда бўлиб ўтган пленуми ана шу жумҳуриятнинг Коммунистлар Иттифоқи билан Меҳнаткаш Халқ Социалистик Иттифоқини Сербия Социалистик партиясига бирлаштириш ташаббусини қўллаб-қувватлади. Бу партия раиси лавозимига Сербия Социалистик Жумҳурияти Президиумининг Раиси С. Милошевич номзоди тавсия этилди. Янги партиянинг таъсис съездини шу йил июль ойининг ўрталарида ўтказиш режалаштирилмоқда.

СОФИЯ. Буюк халқ мажлисига сайлов биринчи даврасининг узил-кесил натижалари 12 июнь, сешанба куни маълум бўлади, деб хабар қилди марказий сайлов комиссиясининг вакили. Ғарбий Германиядаги Инфас жамоатчилик фикрини ўрганиш мустақил институтининг 200дан ортиқ сайлов участкаларида овоз бериш натижаларини умумлаштириш йўли билан олган дастлабки маълумотларига қараганда, сайловчиларнинг 47,6 фоизи Болгария Социалистик партияси (БСП) учун, 36,2 фоизи — демократик кучларнинг оппозициячи иттифоқи учун, 8 фоизи — Болгария деҳқончилик халқ иттифоқи учун овоз берди.

МАДРИД. Польша Президенти Войцех Ярузельский расмий амалий ташриф билан Испанияга келди. Польша давлати бошлиғининг Иберия ярим оролига мана шу биринчи сафари Испания қироли Хуан Карлос 1 нинг ўтган йил октябрида Польшада бўлганлигига жавоб ташрифидир.

Ярузельский ҳукумат раиси Фелипе Гонсалес билан олиб борадиган музокаралар чоғида иккала мамлакат ўртасидаги сиёсий муносабатларни кучайтириш масалалари муҳокама қилинади, ҳар икки томоннинг ҳисоблашича, бу муносабатлар даражаси Шарқий Европа мамлакатларида содир бўлаётган туб ўзгаришларга мос келмайди. Польша хусусан мамлакатнинг Европа кенгашида ва Европа иқтисодий ҳамжамиятида аста-секин иштирок этишига имкон берадиган битимга эришишда Испаниянинг қўллаб-қувватлашига эришмоқчи бўлаяпти.

(ТАСС).

РАНГ-БАРАНГ ОЛАМ

88 ЁШЛИ ЧЕМПИОН

● БРАЗИЛИЯДАГИ бир миллион аҳоли яшовчи Порту-Алегри шаҳрида кўплаб аёллар мунтазам стол тенниси билан шуғулланишади. Бу ерда ҳар йили спортнинг шу тури бўйича шаҳар биринчилиги ўтказилади. Яқинда бўлиб ўтган навбатдаги беллашувда 88 ёшли Эльвира Рамирас шаҳар чемпиони унвонига сазовор бўлди. Ғолибнинг 14 қариндоши, шу жумладан икки эвараси мусобақа давомида уни қўллаб-қувватлаб туришди.

АНТИҚА САЁҲАТ

● ҲИНДИСТОНЛИК муҳандис Э. Р. Лели ўзи ихтиро этган бир ғилдиракли велосипедида Сангли шаҳридан Деҳлигача бўлган 1600 километр йўлни босиб ўтди ва журналистнинг: «Бундай ғайриоддий велосипедида учишни кимдан ўргандингиз?» деган саволига: «Цирк артистларининг бундай велосипеддаги ғаройиб томошаларини кўриб менда қизиқиш уйғонди, лекин бир ғилдиракли велосипедда учишни яхшилаб ўрганиб олиш учун бир неча ой машқ қилишга тўғри келди», деб жавоб қайтарди.

ҚАЙСИ ТИЛНИ ЎРГАНИШ ОСОН!

● БИРЛАШГАН Миллатлар Ташкилоти статистика хизмати тўплаган маълумотларга кўра, инглизларнинг ўз она тилларини ўрганишлари учун ўртача саккиз ой вақти кетар экан. Испанлар эса атиги 2—3 ой сарф қиларканлар. Ҳаммадан кўра, японларга қийиндир. Улар ҳатто ўрта мактабни битиргандан кейин ҳам, она тилини ўрганиш билан шуғулланишади.

ПИВОХЎР ОТ

● МАРК Лебеллнинг ёши атиги бешда бўлишига қарамай, АҚШда ўтказилган кўплаб мусобақа ғолибидир. Марк Лебелл — отнинг номи бўлиб, муваффақиятларининг сири... жониворнинг алкоголсиз пивони жуда ёқтиришида, деб ёзади ГФРда чоп этилувчи «Киккер» жаридаси.

РАНГ-БАРАНГ ОЛАМ

Миллий меросимиз—бебаҳо бойлигимиз

ТУПРОҚҚАЛЪА ТАЪМИРЛАНМОҚДА

ХАЙРИЯТ! Кўп йиллик ваъдалар ҳаққа дўнди, орзулар амалга ошадиган бўлди: қадим Хоразм маданиятининг олтин ўчоғи ҳисобланмиш Тупроққалъа харобаларини тиклаш ишлари бошлаб юборилди. Ўлкадаги энг йирик тарихий ёдгорликлардан бири ЮНЕСКО тасаррруфидаги бу вайронага қайта «ҳаёт бахш этиш» учун икки ярим миллион маблағ сарфланади. Шу йилнинг ўзидаёқ икки юз эллик минг сўмлик таъмирлаш ишларини амалга ошириш кўзда тутилмоқда.

Олдин тарихга бир назар ташлайлик: араб сайёҳи Ёқут мусулмонлашган Хоразм давлатини бошдан-оёқ кезиб чиқиб, унга «ўн минг шаҳарли юрт» деб бежиз таъриф бермаган. Тупроққалъа ана шу «ўн минг шаҳарнинг бириси — энг қадимийсидир. Академик С. П. Толстов ўттизинчи йиллар охирида икки марта қадим Хоразм маданияти яратган ёдгорликларни ўрганиш учун экспедиция уюштирган, илмий ишлар олиб борган, қазишмалар ўтказган. Ўша пайтлари ярим хароба ҳолига келиб қолган қалъа вайроналаридан илм-фан учун жуда муҳим ашёлар, қадимий осориатиқалар чиққани маълум. Топилган ашёлар орасида эрамиздан олдинги биринчи асрга таааллуқли шоҳ Эвкратид зарб қилган Хоразм тангаси, кушон-афригид ота-боболаримиз ясаган чинни буюмлар бор...

Инқилобдан кейинги йилларда катта-катта олимлар раҳбарлик қилган экспедициялар келиб кетаверди. Бу билан қалъалар тикланмади. Аксинча, қазишмалар уларни янада вайрон қилди. Энг ачинарлиси, ота-боболаримиз ижодидан ноёб намуналар эгизакдек бошқа жумҳуриятларга ташиб кетилди, бегона музейлар томошахоналарини безади. Маҳаллий маъмурлар жимгина кузатишдан бошқасига ярамадилар. Аксинча, сўнгги ўн йилликларда бир қатор қалъалар, тарихий ёдгорликлар бузилиб, экин майдонларига айлантирилди. Биргина мисол: Тешиктош, Обираҳмат, Омонқўтон каби қадимий аждодларимиз қўналғаларидан бириси Элликқалъа ноҳияси ҳудудидаги Қават макони ноҳия янги ташкил этилганда қўриқ ерларни ўзлаштириш баҳонасида экин майдонига айлантирилди. Бирин-кетин бошқа тарихий ёдгорликлар аста-секин ер билан бир бўлиб, ғойиб бўлаверди. Қачонлардир Амунинг ўнг қирғоғида беш юздан ошиқ қалъа мавжуд эди. Ҳозирда саноқлиси қолди. Қаровсизлик, шамол эрозияси, қор-ёмғир уларни кунора чўктирмоқда. Рақамларга эътибор беринг: Элликқалъа ноҳияси ҳудудида 254 та қадимий қалъалар бор эди, ҳозир улардан бор-йўғи 28 таси давлат томонидан муҳофаза қилинмоқда. «Муҳофаза» дейишнинг ўзи кулгили: шу ёдгорликларни доимо кўздан кечириш учун иккитагина қоровул бор. Давлат муҳофазасига олинган Тешикқалъа, Аёзқалъа, Гулдурсин, Бургут, Жилдик, Қават, Думан, Яккапарсон... каби қалъаларнинг чегараси, ҳудуди атрофи эллик метрлик муҳофаза чизиғи билан қатъий белгиланиши ва шу ерга ҳеч нима экилмаслиги керак. Атрофи у ёқда турсин, ҳатто қалъа ичкариларигача экин экиб келинди. Хўжаликлар қалъаларни тобора пахтазорлар билан қуршаб, емириб боришмоқда.

Худди шундай вазиятда Тупроққалъани таъмирлашга киришилганини олқишламоқ керак. Бу иш ҳозирча ўн йилга чўзилиши режалаштирилган. Кейинча Аёзқалъани ҳам таъмирлаш мумкин бўлади.

Гарчи Тупроққалъани таъмирлаш ҳақида анча олдинроқ гап-сўз юритилган, юқорига ёзишмалар жўнатилган бўлса-да, анча вақт сукут сақланди. 1983 йилда пойтахтлик мутахассислар таъмирлаш лойиҳасини ишлашди. Лойиҳалар лойиҳалигича қолавериши, ваъдалар қалъалар умрига зомин бўлиши мумкин эди. Агар жамият ҳаётида ўзгаришлар рўй бермаса, қайта қуриш бошланмаса.

Ўзбекистон ССР Маданият вазирлиги амалга ошираётган эзгу иш — икки ярим миллионлик маблағ қалъадаги хоразмшоҳлар саройини қайта тиклаш ва махсус музей учунгина етади, холос. Шунга ҳам шукр. Ноҳия маданият бўлими ўттизинчи-қирқинчи йилларда мазкур қалъаларда қазишмалар ўтказиш чоғида пойтахт музейларидан олиб кетилган минглаган осориатиқа, тарихий ашёларни ўз эгаларига қайтариш масаласини ўртага қўймоқда. Бу қийин иш, аммо ўлка тарихи музейи очилса ҳақиқий ашё ўрнига унинг нусхаси ёки суратини қўйиш ҳам адолатдан эмас.

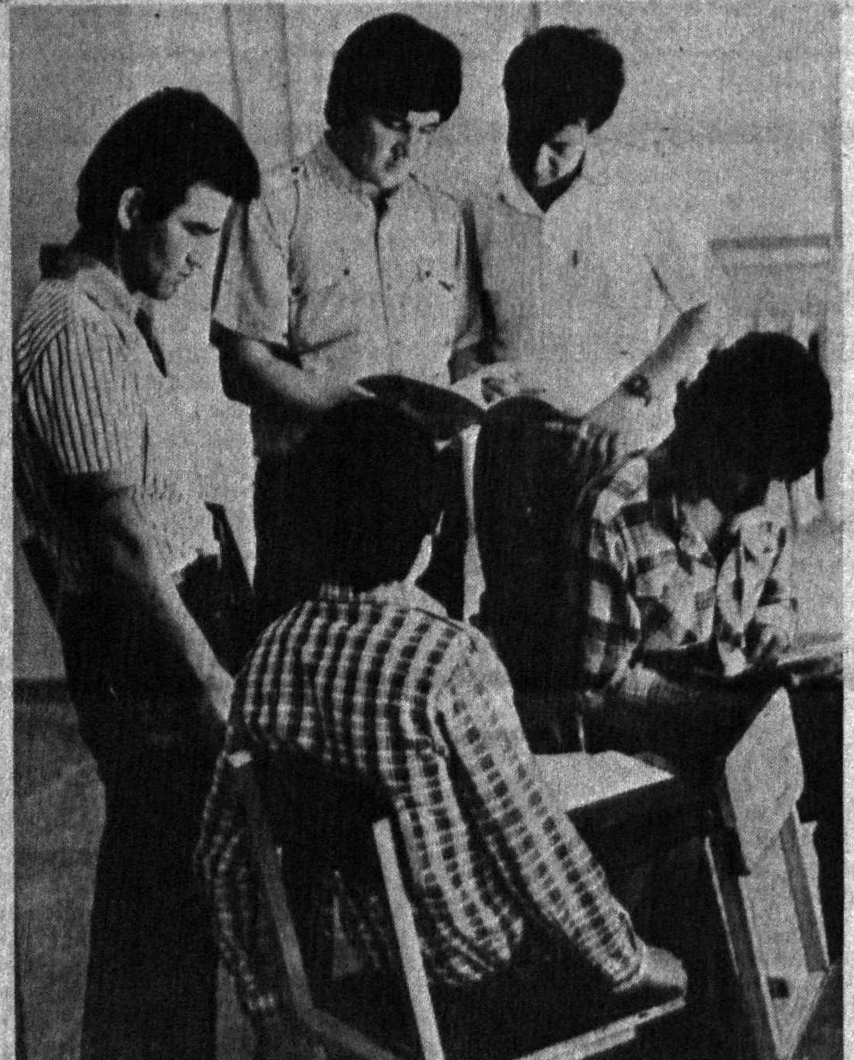
Тупроққалъанинг сақланиб қолган ўрни 1700x1000 метр ҳажмда. Академик Толстов эллик йил олдин кўргани — баландлиги 25 метрга борадиган ҳайбатли деворлар вақт ўтиши билан анча чўккан, улуғворлигини йўқотган. Пахса девор ҳамда махсус йирик ғиштлардан кўтарилган деворларни асл ҳолига қайтариш осон иш эмас. Шу боис таъмирлашда юздан ошиқ ишчи-хизматчи, уста-меъмор бўлиши, улар қадим меъморлик санъатидан бохабар бўлишлари лозим. Хивадаги тарихий ёдгорликларни таъмирлаш жараёнида анча тажриба орттирган Хоразм вилояти таъмирлаш идораси асосий вазифани ўз зиммасига олади. Шунингдек, Нукус ва Тошкентдан ҳам усталар, меъморлар, жалб қилинади. Жумҳурият «Уста» меъморчилик бирлашмаси яқиндан ёрдам беради.

Ишлар кеч бўлса-да, бошланди. Маблағ масаласи ҳамон чатоқлиги маълум. Арзимаган миллионлар бу қадим қалъаларнинг яраларига малҳам бўла олмайди. Демак, бирлашиш даври, фирқа, шўро, комсомол ташкилотлари ва кенг жамоатчилик бир ёқадан бош чиқариб, тарихий ёдгорликларни таъмирлашга қўлидан келгунча моддий-маънавий ёрдамини берадиган вақт келди. Ёшлар махсус шанбаликлар уюштириб, таъмирлаш ишлари ўтказилаётган Тупроққалъадаги таъмирчиларнинг ишларига ҳарна мадад бўлиб туришса қандай яхши бўларди. Зеро, буларнинг ҳаммаси бизга, келгуси авлодларга керак.

ҚАДИМ ҚАЛЪАНИ таъмирлашга икки ярим миллион маблағ ажратилганини ўқиган айрим раҳбар ва кимсалар бурун жийиришлари мумкин: «Маданий-маиший иншоотлар тақчил шароитда вайроналарни тиклаш зарурми?» деб. Биз қатъий айтамиз: ЗАРУР ва ШАРТ! Ўтмишини унутган халқнинг келажаги йўқ. Тарихини унутган, оёқ ости қилганлар борйўғи қорин қайғусида юрган муртад МАНҚУРТлар, холос...

Рўзимбой ҲАСАН,
«Ёш ленинчи» мухбири.
Қорақалпоғистон мухтор жумҳурияти.

Синов давом этмоқда

СЕССИЯ!
Бу сўз
талабалар луғатидан
кенг ўрин олган.
Айни кунларда
у қайта-қайта
такрорланмоқда.
Хуллас,
ёзги синов
ва имтиҳонлар даври
давом этаётир.
Кимдир стипендия учун
тиришиб-тирмашса,
яна бири
«қарздор»лар рўйхатига
тушиб қолишдан
хавфсирайди.
Ўзи учун —
билимли,
етук мутахассис
бўлиш учун
изланаётганлар ҳам
кам эмас.
Тошкент давлат
дорилфунуни
аудиторияларида ҳам
имтиҳонлар
қизғин паллага кирди.
Журналистика куллиёти
кечки бўлимининг
талабалари (суратларда)
синовдан ўтмоқдалар.

Суратказ
В. ТЎРАЕВ.

Муҳокама учун мавзу

ЖИСМОНИЙ ТАРБИЯ НИМА?

Баъзи бир кишиларга мазкур савол билан мурожаат қилсангиз уларнинг кўз олдига ҳаллослаб югуришдан бошқа нарса келмайди. Айримлари эса афтингизга ҳайрат билан қарайди: «Эсини еганми бу».

Жисмоний тарбия ишлари қишлоқларимизда қай аҳволда эканлиги ҳаммага аён. Ҳаётий мисолга мурожаат қиладиган бўлсак, спорт формасида ёки майкачан бўлиб олиб қишлоқ кўчасида югуриб кўринг-чи! Ҳамқишлоқларингиз қўлини бигиз қилиб кўрсатади-да, «Ҳаллослаб чопгандан кўра кетмон чопгани яхши эмасми!» дейишади. Тасаввур қиляпсизми, олий маълумотли бўлиб шаҳардан қайтиб келган ёш жисмоний тарбия ўқитувчисининг олдига биринчи бўлиб ана шу муаммо кўндаланг бўлади.

Ёш авлоднинг соғлом ва бақувват бўлиб ўсиши биринчи навбатда унга — ўқитувчига боғлиқ. Шундай экан, мактабларда жисмоний тарбия дарслари қандай олиб борилмоқда? Бирорта ўқувчи билан суҳбатлашиб, фикрини билишга қизиқсангиз, антиқа жавоб оласиз: «Физкультураям дарсми?»

«Зумраша»нинг гапи сизни ранжитмасин. Ўқувчиларга коптокни бериб қўйиб, ўзи бир четда сигаретни бурқситиб ўтирадиган муаллимга муносиб баҳо шу-да! Ана ўша ўқувчилар ҳарбий хизматга чақирилиб, хизматни қурилиш қисмларида ўтар эканлар, уларнинг ўксик таъналари яна жисмоний тарбия ва бошланғич ҳарбий таълим ўқитувчилари шаънига айтилади.

Келинг, бояқиш ўқитувчини ҳам тушунишга ҳаракат қилайлик. Ахир, «Қишлоқ жойларда спорт ишларини жонлантирайлик!» дея наъра тортсаг-у амалда ақалли қишлоқ болалари учун чўмилиш ҳавзаси ҳам қуриб беролмасак; спорт заллари марказдаги мактаблардагина бўлса, иложи қанча!

Ўтган йилдан бошлаб баъзи синфларга жисмоний тарбия дарслигидан имтиҳон қўйилди, бу яхши. Аммо мактабларни спорт жиҳозлари билан таъминлаб, дарслар программа бўйича ўтилса-да, ундан кейин имтиҳон олинса кони фойда бўлар эди.

Мана, ўқитувчилик касбини эгаллаш арафасидаман. Яқин орада қишлоққа йўл оламан. Мени — ёш жисмоний тарбия ўқитувчисини кўплаб машаққатлар кутиб турганлиги шубҳасиз. Ишни нимадан бошласам экан?

Сизлар нима дейсизлар, азиз ҳамкасблар, муштарийлар?

Ғолиб ЭРНАЗАРОВ,
Фарғона давлат педагогика институтининг жисмоний тарбия куллиёти 4-курс толиби.

Халқ амалий санъати

КЕКСА КУЛОЛ

Раҳимберди бобо саксондан ошди. Унинг кўз ўнгида Хоразмнинг инқилобдан кейинги бутун тарихи ястаниб ётибди: азоб-уқубатлари-ю, яхши кунлари билан. Инқилоб ерлик кишиларга кўп нарса берди, таассуфки кўп нарсаларни йўқотишди ҳам. Ота-боболаримиз минг йиллик қадимий санъатлари гоҳида эскиликка йўйилиб йўқотилди. «Ур-ра! Ур-ра!» билан кириб келган айрим «янгилик»лар эса жуда қисқа умр кўрди. Халқ ҳамма нарсани ҳазм қилавермайди. Унинг адолатли синовлари бор. Шу боисдир кулолчилик санъати минг бир чиғириқдан ўтиб, не-не айблаш тамғалари олган бўлса-да, ҳамон тирик.

Раҳимберди бобо тўғрисидаги кичкина ҳикоямизни қайта қуриш даврининг ўлчов тарозисидан бошлаб, фалсафа юритганимиз боиси бор. Қаранг-ки, атиги бир аср муқаддам кулолчилик санъати билан етти иқлимга машҳур бўлган ўлкада бугун бир қўл бармоқлари билан санагудек кулоллар қолишган. Улар ишлаб чиқараётган маҳсулотлар ҳам керак-нокерак турларга ажратилади. Бундан йигирма йиллар аввал «Амирқони қувиб ўтган» саноатимизнинг ҳамон аҳоли эҳтиёжларини тўла қондира олмаётгани сабабли ҳам кулоллар ишига эҳтиёж сезилади. Тўғрироғи, саноат воситаларида бир текисда ишлаб чиқарилаётган, эстетик диддан йироқ бўлган сопол ва чинни буюмларнинг олди-ларида ҳаридор кўнглини ўтирмаслиги — қадимий кулолчилик санъати амал-тақал кунини кечираётганига сабаб...

Хонқа ноҳиясидаги Мадир қишлоғи азалдан кулоллар юрти. Бир томони бу қишлоқнинг тупроғи ўзгачалиги, бир томони — одамларининг қўли гуллиги Хоразмнинг қайси хонадонига бош суқманг Мадир кулоллари қўли теккан тандир, кўза, бодия, лаган каби рўзғор буюмларига албатта кўзингиз тушади. Ихтиёрсиз равишда бу мўъжизакор санъат намояндаларига қизиқишингиз ортади. Кўргингиз, суҳбатлашгингиз келади. Бизни Раҳимберди бобо кулбасига етаклаб келган ҳам шу.

«Кулба» дедик. Бобонинг эски дастгоҳи ўрнатилган икки хоналик «кошона»сини бошқача атаб бўлмайди. Теваракда оёқ босишга жой йўқ. Ҳамма ерга сопол буюмлар тахлаб ташланган. Кулбадаги эски кулоллик дастгоҳи унга отамерос. «Илк марта ўн беш ёшимда бу дастгоҳга ўтирганим эсимда бор, — дейди кекса кулол. — Шундан бери эгасига ҳалол хизмат қилиб келяпти. Янгича, замонавий дастгоҳ ўрнатиб беришмоқчи бўлишди. Рози бўлмадим. Ўрганганим шу. Бу дастгоҳда лойни истаганча чўзиб, кўнгилдаги буюмни чиқазиш мумкин. Пардоз бериш осон. Балки, умр бўйи қўлларим ўрганиб қолганидан шундайдир...»

Раҳимберди бобога кулолчилик ота касб. Қишлоқда қанча-қанча сулолалар ўтишган. Отаси Матжон бува вафот этганида 12—13 яшар бола эди. Кулолчилик санъати сирларини отасидан тўла эгаллашга улгурмагани учун Эшим бобога шогирд тушди. Эшим бобо жуда саховатли мард киши эдилар. Айрим усталарга ўхшаб ҳунари сирларини шогирдларидан сира қизғанмаган. Эшим бобо Хивадаги Исломхўжа минораси, Мадаминхон мадрасасини, Тошҳовлидаги нақшиндор кошинлар безатилишини ёд билган уларни таъмирлашда иштирок этган. Кейинчалик Раҳимберди бобо ҳам шундай шарафли ишда қатнашишга мушарраф бўлади.

Бобонинг кулбасида Калта минор, Паҳлавон Маҳмуд мақбараси акси туширилган, жимжимадор нақшлар муҳрланган кўза, бодия каби буюмлар сақланмоқда. Ана шундай шарқона нафис нақшлар туширилган буюмларни харид қилган хорижлик сайёҳларнинг ташаккурнома, ҳайратли хатлари бор. Камтарин меҳнати камтарин баҳоланган: СССР Мусаввирлар уюшмаси аъзолигига маъқул кўрилган, Ўзбекистонда хизмат кўрсатган маданият ходими унвони берилган бобога.

Мадир қадим-қадимдан Хоразм кулолчилик санъатининг йирик маркази саналган. Ичон қалъа музей-қўриқхонасидаги кўпгина архитектура обидалари безатилишига ишлатилган сопол қопламалар гулдор нақшлар, безак воситаларининг бир қисмини худди шу ерлик — мадирлик кулоллар тайёрлашган. Тарих гувоҳлик беришича, Ўрта Осиёнинг бошқа бирор гўшасида Хоразмдагидек сифатли, бадиий ва эстетик жиҳатдан мукаммал меъморий қопламалар бўлмаган...

Ҳозир-чи? Бу тўғрида бобо билан суҳбатлашамиз. Сулолавий касбнинг давомчилари билан қизиқамиз. Раҳимберди бобо бир эмас, бир неча шогирдларини санайди. Кўнгли тўлмайди шекилли, ўғиллари, невараларини Сеадирмас-ликка ҳаракат қилади.

«Ўғилларим Одилбек, Матжон, қизим Марямжон, куёвим Аминбой... Булар дарёдан томчи холос...»

Дарвоқе, кулолчиликнинг ўзи бугунда дарёдан бир томчи. «Дунё кўрган одам»га ҳам қизиқарли экзотика! Бу лоқайдлигимиз. Сип-силлиқ, безаклари кўзни олдирган чинни лаганда ош еётганимизда ҳеч ўйламаймиз, тасанно ўқиймиз, кўли гул уста хаёлга келадими?..

«Ўғлим Одилбек мендан-да ўтказиб, кулол бўлишига ишончим комил, — дейди бобо фахр билан. Бу сўз шукронадай туюлади. Отаси минг йиллик боболари касбини давом қилдирди, ардоқлади, янги-янги усуллар билан бойитди. У ота касби завол топмасин, деб туну кун қўли лойга беланиб, дастгоҳга мук тушди, куч-қувватини бир парча лойдан одамларга зарур буюмлар ясашга сарфлади. Энди қон-қонига сингиган машаққатли касб болаларига ўтган. Демак, боболари номлари, уларнинг эзгу ишлари ўчмайди, ер юзидан бениз кетмайди. Ҳар бир сопол буюм шаклида қайта-қайта дунёга келаверади. Ифтихор туйғуси деганимиз шу.

Бобонинг саксон йиллик тўйлари арафасида ташриф буюрганимиз боис, керак-нокерак саволлар билан ҳам қизиқдик. Кулбасининг торлиги, шароит масаласидаги сўровимизга у қўл силтаб қўя қолди:

«— Ҳеч қиси йўқ шунга кўникиб қолганмиз. Энг асосийси меҳнатимиз меваси — элда эъзозли. Шуниси етади, болам...»

Соғ бўлинг, БОБО!

Ҳ. РАҲИМОВ
Ш. ЭШЧОНОВА.
Хоразм вилояти.

СУРАТДА: Раҳимберди бобо МАТЖОНОВ.

ТЕАТР МУХЛИСЛАРИГА СОВҒА

Муллатўйчи Тошмуҳамедов номидаги Қашқадарё вилояти мусиқали драма театри жамоаси Фитратнинг «Абулфайзхон» тарихий фожиасини саҳналаштирдилар. Эллик саккиз йиллик фаолияти давомида кўплаб қобилиятлиларни вояга етказган бу санъат даргоҳида Ўзбекистон халқ артистлари Муҳтарама Носирова, Омон Беганчиев, Суръат Пўлатов, Фароғат Раҳматова ва жумҳуриятда хизмат кўрсатган артистлар — Ёқубжон Ражабов, Жамил Ашуров, Лола Ҳолиқова, Одилжон Исмоилов, Муҳиддин Мажидов каби яна кўплаб ижод соҳиблари меҳнат қилишади.

Театр репертуари йилдан-йилга мазмундор асарларга бойиб бормоқда. Ҳ. Ғуломнинг «Тошболта ошиқ», С. Жамолнинг «Гулисиёҳ», Шуҳратнинг «Беш кунлик куёв», О. Абдуллиннинг «Ўн учинчи раис», А. Ориповнинг «Жаннатга йўл», Насрулло Қобулнинг «Сароб ёхуд тубанлик» каби кўплаб драматик асарлар санъаткорлар ижросида ўзига хос талқин этилмоқда.

Бу театр жамоаси тез-тез қўшни вилоятларга, қардош Туркманистон, Тожикистон, Қирғизистон жумҳуриятларида ижодий сафарларда бўлиб туришади.

— Иложи борича репертуаримизни миллийлик руҳи уфуриб турган, оригинал асарлар билан бойитишга интилмоқдамиз — дейди театр бош режиссёри Б. Назаров. — Афсуски, бундай асарлар шу кунги драматургиямизда саноқлигина, холос. Биз ўтмишга мурожаат қилишни лозим топдик. Қатағон йилларининг қурбони Абдурауф Фитратнинг «Абулфайзхон» драмаси-мақсадимиз дебочаси. Тарихимиздан ҳикоя қилувчи «Абулфайзхон» драмаси улар талқинида саҳна юзини илк бор кўраётир. Аштархонийлар сулоласининг сўнгги вакили Абулфайзхон даврида Бухородаги қон тўкишлар, ҳатто тахт учун ўз акасини ўлдириб, болаларини «Чилдухтарон қудуғи»га ташлаган Абулфайзхон фожиаси томошабинларни лоқайд қолдирмас деб ўйлаймиз.

Азамат САФАРОВ.

ТВ

15 ИЮНЬ — ЖУМА

● ЎзТВ I

11.30 «Мактаб манзаралари». Фильм-концерт. 12.00 Такрорий фильмлар экрани. «Ягона йўл». Бадиий фильм.

* * *

17.30 Кўрсатувлар тартиби. 17.35 Янгиликлар. 17.40 «Абитуриент-90». Физика. 18.10 «Митти ёлғончи». Мультфильм. 18.20 «Давр тақозоси». Ангрен авторемонт заводи жамоасининг муаммолари, изланиш ва ечимлари ҳақида. 18.50 «Созимиз — овозимиз». Мусиқий кўрсатув. 19.30 «Ахборот» (рус тилида). 19.45 «Саховат эгаси». Ҳужжатли фильм. 20.00 Москва. «Вақт». 20.30 «Ёшлик» студияси кўрсатади. «Ёшлик оқшоми». 21.30 «Тижорат хабарлари». 21.35 «Салом, алифбо». Манзарали фильм. 21.45 «Одобнома». 22.00 «Ахборот». 22.20 «Ошкора мулоқот». 1990 йили олий ўқув юртларига қабул: муаммо ва ечимлар. 00.20 Эртанги кўрсатувлар тартиби.

● ЎзТВ II

17.35 «Сенинг тақдиринг учун». Бадиий фильм (Одесса киностудияси). 19.00 «Тошкент» студияси кўрсатади. «Қаерга ишга жойлашиш керак».

● МТ I

6.00 «120 минут». 8.00 «Шаҳар чеккасидаги касалхона». Йигирма серияли телевизион бадиий фильм. 19 ва 20-сериялар. 10.00 Мусиқий поэзия. «Сокин тун хаёли». А. Смирнов ижро этади. 10.25 Москвада билиарднинг уч куни. 11.25 Р. Штраус. «Дон Жуан». Симфоник поэма. Москва давлат филармонияси академик симфоник оркестри ижро этади. Дирижёр — Э. Клас. 11.45 Футбол. Жаҳон чемпионати. Камерун — Руминия терма командалари. 2-тайм. Италиядан кўрсатилади. 12.45 «Вақт». Янгиликлар телевизион хизмати.

* * *

15.45 «Объектив». 16.20 «Капитошка». Мультфильм. 16.30 «Вақт». Янгиликлар телевизион хизмати. 17.00 «Мусиқий хазина». Д. Шостакович. 5-симфония. СССР Давлат академик симфоник оркестри ижро этади. Дирижёр — СССР халқ артисти Д. Кахидзе. 17.50 «Шер боласи ва тошбақа қандай қилиб қўшиқ куйлашди». Мультфильм. 18.00 «Кержацк бурчаги». Телевизион ҳужжатли фильм премьераси (Свердловск шаҳри). 18.20 Созанда-ижрочилар П. И. Чайковский номли IX халқаро конкурснинг тантанали очилиши. Консерваториянинг катта залидан кўрсатилади. 20.00 «Вақт». Янгиликлар телевизион хизмати. 20.30 Коллаж (реклама, ахборот, эълонлар). 20.35 Долзарб интервью. 20.45 Брэйн-ринг. «Нима? Қаерда? Қачон?». 21.25 «Бу бўлган... бўлганди...». 21.55 «Нигоҳ». 23.25 «ТСН». Янгиликлар телевизион хизмати.

● МТ II

17.30 Футбол. Жаҳон чемпионати. Италия —АҚШ терма командалари. 2-тайм. Италиядан кўрсатилади. 18.30 Крис Кельми куйлайди. 18.40 РСФСР шаҳарлари телестудиялари. «Ореховода музей бўлиши керакми?». Ҳайкалтарош А. П. Кибальников ижоди ҳақида (Волгоград). 19.00 Мультфильм. 19.10 «Айбсиз айбдорлар». Телевизион ҳужжатли фильм премьераси. Ҳозирги пайтда суд ишларида халқ маслаҳатчиларининг ўрни ва роли ҳақида (Ростов-Дон). 19.30 Тунингиз хайрли бўлсин, кичкинтойлар! «Бир товоқ бўтқа». Мультфильм. 19.45 Коллаж (реклама, ахборот, эълонлар). 19.50 «Экранда Сибирь». Киножурнал. 20.00 Информацион программа. 20.45 Футбол. Жаҳон чемпионати. Австрия — Чехословакия терма командалари. Италиядан олиб кўрсатилади. 23.00 Информацион программанинг давоми. 00.45 Футбол. Жаҳон чемпионати. ГФР—Бирлашган Араб амирликлари терма командалари. Италиядан олиб кўрсатилади.

БИЛДИРИШ

«Ёш мухбирлар дорилфунуни» тингловчилари диққатига!

19 июнь, сешанба куни кеч соат 17 да редакция биносида «Ёш ленинчи» таҳририяти ҳузуридаги «Ёш мухбирлар дорилфунуни» битирувчиларига дорилфунунни битирганлиги тўғрисидаги дипломларни топшириш маросими бўлади.

Муҳаррир Жаббор РАЗЗОҚОВ.

Ёш ленинчи
«Молодой ленинец» орган ЦК ЛКСМ Узбекистана
Издается на узбекском языке.

МАНЗИЛГОҲИМИЗ: 700083, ТОШКЕНТ ЛЕНИНГРАД КЎЧАСИ, 32-УЙ.

ТЕЛЕФОНЛАР:
ҚАБУЛХОНА — 32-56-58
ХАТЛАР БЎЛИМИ — 32-54-65.
513500 НУСХАДА ЧОП ЭТИЛАДИ.
ИНДЕКС: 64607.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Қўмитаси нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси.
1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12
Р. — 04614. Д. — 23483.